...t med belgierne på den tid overfallet fant sted. En virkelig sjeneres hol-
...ning fra Tysklands side kunne kanskje hatt god virkning på bakgrunn av terror-
veldet fra forrige verdenskrig. Den tyske militærkommandant i landet, general
Falkenhausen gikk til å begynne med også inn for en slik linje ikke minst und-
er inntrykket av kong Leopolds medgjørlighet i kapitulasjonsøyeblikket. Men
det gikk i Belgia som i Danmark, nasjonalfølelsen krevet brudd med tyskerne,
selvom de oppførte seg aldri så korrekt. Og ved nærmere bekjentskap med de
tyske nazimetoder tok det belgiske folk fullstendig avstand fra okkupantene.
(Vel to år senere var tallet på arrestørte belgiere kommet opp i 10 000.) Dette
skjedde også under inntrykket av den innsats som stridende belgiere ytet for
de alliertes sak, på de forskjellige krigsskueplasser, og den holdning som den
belgiske regjering inntok under og etter flukten til England. Kong Leopold er
blitt kritisert, både utenfor og innenfor sitt lands grenser, fordi han vaklet
da situasjonen var mest kritisk for de allierte. Men han har under hele sitt
fangenskap holdt stand overfor det nazistiske press. Det fortelles at da Leon
Degrelle forsøkte å overtale kongen til å gjenoppta makten med en "nasjonal"
minister ved sin side, reiste kongen seg midt under nazistlederens tale og er-
klærte: "Audiensen som er påtvunget meg, er slutt." Kong Leopold er nå ført
til Tyskland som gissel.

Etterat regjeringen hadde måttet forlate landet, vedtok de belgiske kamre
en lov, som i regjeringens fravær la den administrative makt i generalsekretæ-
renes hender. Dette benyttet tyskerne som "legal" grunn for en infiltrasjon.
I de viktige ministerier manøvrerte de inn sine egne folk, f. eks. på posten
som generalsekretær i innenriksministeriet. Dette har igjen ført til sterk
motstand fra dommerstanden, advokatene og borgermestrene. For å knekke denne
motstand utstedte tyskerne i mars 1941 en forordning som senket pensjonsaldere
fra 65 til 60 år. Dette betydde en kraftig utrenskning av pålitelige
folk som så ble erstattet med nazister. Men dermed skaptes den belgiske under-
jordiske bevegelse som med sabotasje søker å svekke den tyske krigsmakt og som
står parat til å falle tyskerne i ryggen den dag ordren kommer.

Både Holland og Belgia har spilt betydningsfulle roller i den allierte
krigsførsel. Holland brakte de allierte et tilskudd i handelstonnasje på 480
skip d.v.s. ca. 2,250,000 tonn. Dessuten kjempet 39 enheter av den hollandske
krigsmarine i europeiske farvann i den kritiske første tid av krigen. Idag be-
står den hollandske krigsflåten av mer enn 60 enheter med en besetning på 7000
mann. Flåten har gjort utmerkete innsatser ved landstigningene i Afrika, på
Sisilia og Italia, liksom i Stillehavet under kampene mot japanerne. Belgisk
Kongo erklærte like efter at Belgia hadde kapitulert at det aktet å fortsette
kampen. Et ekspedisjonskorps ble sendt til Etiopia hvor det gjorde en bemer-
kelsesverdig innsats. I Kongo ble også belgiske flyvere utdannet, som senere
innenfor R.A.F. var med på anfallene mot Festningen Europa. Også hollandske
flyvere er blitt utdannet og opererer på de forskjelligste deler av kontinen-
tet. Og hollandske og belgiske landstyrker står parat i England for å slutte
seg til invasjonsstyrkene når de drar over Kanalen og inn i Holland og Belgia.

- o -

Amerikansk krigsinnsats.

Krigsminister Stimson oppgav forleden at USA nå har 3 657 000 mann på de
forskjellige krigsskueplasser verden over (tallet skal i de kommende måneder
økes til 5 mill. mann). Hele den amerikanske arme utgjør ca. 7,7 mill. mann.
Av disse hører 2.350.000 mann til flyvåpnet og bare 1.500 000 til infanteriet.
Man regner med at vel 1/2 av infanteristene - ca. 800.000 mann - befinner seg
ved krigsskueplassene. Ca. 400.000 artillerister og panserfolk er ved fronte-
ne. Den amerikanske flåte har et personal på 3,2 mill. mann. Herav faller i
allfall 700.000 på flåtens fly. Det amerikanske flyvåpens totalstyrker over-
stiger derfor 3 mill. mann.

Hvis man regner med alt - biler, våpen, klær etc. - trengs det en utrust-
ning på 10 tonn for å få over en eneste amerikansk soldat til den europeiske
front. For å kunne oppholde seg der, trenger soldaten en tilførsel på 24 kg.
forråd av forskjellige slag om dagen. Under kamp behøver hver mann 1 tonn for
råd om måneden.

- o -

K R O N I K K E N

Nr.15 ---------- 13. juli 1944.

UKENE SOM GIKK (30. juni - 12. juli)

Østfronten: Den russiske offensiv som nå har pågått i tre uker, har bragt
slike resultater at man fristes til å snakke om tysk sammenbrudd på østfron-
ten. Den russiske arme har i løpet av disse tre uker tilbakelagt 2/3 av vei-
en fra Vitebsk til Königsberg med en fart på opptil 50 km. pr. dag og står
bare 14 mil fra grensen til Østpreussen. De tyske garnisoner i de baltiske
land er meget alvorlig truet og må enten ta seg ut sjøveien eller legge sin
retrettvei over Finnland hvor de i tilfelle risikerer å bli korket inne. Un-
der enhver omstendighet ser det ut til at tyskerne ikke kan etablere noen
"holdbar" forsvarslinje før Königsberg-Warschau-linjen og lengre syd langs
elvene San og Wisla. Man må også fremdeles fastholde at russernes hovedstøt
sannsynligvis vil trenge fram gjennom hjertet av Polen til Warschau. Bare
ved et slikt angrep kan de fremadstormende armeer ha håp om å nå sitt egent-
lige mål: Tilintetgjørelsen av motstanderens hovedstyrker.

3. juli ble det meldt at de tyske tap etter offensivens begynnelse var
kommet opp i 230 000 mann. Senere har ingen totaltall vært oppgitt, men det er
bekjentgjort at 32 tyske generaler er falt eller tatt til fange i øst siden
5. juni. Russerne har imidlertid tatt enormt med bytte og materiell, ikke
minst fordi tyskerne har holdt fast ved sin "pinnsvinstilling"-strategi. De
hadde håpet at disse garnisoner i ryggen på de fremadstormende armeer skulle
oppholde angriperen. Men russerne har uanfektet stormet videre - et talende
bevis på offensivens overveldende kraft. Dette tyske forsvarssystem henger
også sammen med Hitlers prestisjestrategi som på en effektiv måte bidrar til å
forkorte krigen.

Utviklingen har i korte trekk vært følgende: Omkring månedsskiftet ble
Slutsk sør for Minsk erobret og russerne fortsatte vestover samtidig med at
de satte igang en ny offensiv lengre syd langs Pripjet fra Kosyrområdet. Da
også Borissov n.v. for Minsk var falt den 3. juli, var grunnlaget skapt for
en erobring av Minsk, som etter å være omgått ved en knipetangsbevegelse,
falt som en moden frukt 4. juli. Store tyske troppestyrker som ble innringet
øst for byen ble den 12. juli meldt definitivt utslettet. Mens veien nå lå
åpen for framstøt mot Vilna og Riga - og mot Dvinsk etter Polotsk's fall -
støtte styrkene vest for Slutsk fram mot Baranovitsji og lengre sør ble Pet-
rikov inntatt. Og nye byer falt til fote: 6. juli kom meldingen om at Molo-
deczno og Smorgon på veien fra Minsk til Vilna var erobret, likeledes Rakov
vest for Minsk og Turov i Pripjetdalføret. Samme dag meldte tyskerne at de
hadde evakuert Kowel, det sørlige støttepunkt i linjen Vilna-Lida (som snart
var inntatt)-Kowel. Fra området nord for Kowel gjorde russerne et framstøt
i retning Brest Litovsk og nåddde elva Bug som denne byen ligger ved. Kampe-
ne i dette området er senere stilnet noe av, men man må gå ut fra at et av
hovedstøtene vil komme her.

Baranovitsji ble meldt tatt 8. juli og Vilna og Dvinsk var snart i kamp-
sonen. Allt den 9. juni var det gatekamper i Vilna og russerne skal ifølge
de siste nyheter true Kowno(Kaunas). De har også avskåret veien fra Dvinsk
til Kowno og trekker seg sammen om denne første by. Sørvest for Vilna sprer
angriperne seg i vifteform mot Grodno og etter erobringen av Slonim vest for
Baranovitsji er den røde hær på vei mot Volkovysk og Bialystok. Lengre sør
har sovjettroppene rykket forbi Pinsk mens de i frontalangrepet står 11 km.
fra byen; man må dog regne med at tyskerne snart vil trekke seg tilbake i
dette området.

Trass i disse knusende nederlag på østfronten synes tyskerne å betrakte
vestfronten som det viktigste kampavsnitt. De har overført styrker fra øst
til vest og derved svekket seg på den russiske front, bl.a. har mangelen på
panservogner gjort seg følelig gjeldende. Dette vil vise seg å bli katastro-
falt for den tyske krigsmakt; men den besidder ikke lengre resurser til å
føre en effektiv trefrontskrig.

Også på finskefronten har russerne framgang på alle avsnitt, og som alt
nevnt i forrige nr. av Kronikken kunne Finnland vanskelig valgt noe slettere
tidspunkt til å knytte sin skjebne definitivt sammen med Tysklands. I og

med alliansen med Tyskland er landet i virkeligheten blitt tysk kolonistat i nesten samme situasjon som Ungarn. - Via Sverige undersøkte den finske regjering hvorvidt det var muligheter for forhandlingar med russerne. Russerne var villige; men først måtte finnene kapitulere. Pravda understreket at man ikke krevde betingelsesløs kapitulasjon, men bare en garanti fra den finske regjering om at den ville slutte fred. Linkomies og Ryti lot imidlertid ikke høre mer fra seg; 27. juni kom Ribbentropf til Finnland og den finske regjering forpliktet seg til ikke å slutte særfred med Sovjetunionen. Dermed hugget den alle broer av og russerne vil neppe forhandle videre med den nåværende finske regjering. - Ved hjelp av trussler og løfter om militær hjelp fikk tyskerne satt sitt standpunkt igjennom - av betydning har også vært at finske reaksjonære krefter truet med borgerkrig og statskupp - men 6 av regjeringens 16 medlemmer, bl.a. sosialdemokratene med Tanner i spissen, skal ha nektet å samtykke i overenskomsten, som heller ikke ble forelagt riksdagen hvor majoriteten var imot avtalen. En stund så det ut til at sosialdemokratene i regjeringen ville nedlegge sine hverv. Men da det kom til stykket ble de stående.

Fredsaktivistenes relativt passive holdning kan muligens forklares ut fra deres oppfatning om at det er bedre at de menn som bærer ansvaret for krigspolitikken også får bære ansvaret for våpenstillstanden, hvorledes denne enn blir. Først deretter er tiden inne ikke bare til et regjeringsskifte men til en virkelig regimeforandring.

Den tyske militære hjelp, som hittil skal bestå av en infanteridivisjon og en antitanksbrigade, er holt utilstrekkelig til å påvirke stillingen på den finske særfront på noen avgjørende måte. - USA har i en skarp note brudt den diplomatiske forbindelse med Finnland

Vestfronten: Et par dager etter Cherbourgs fall overgav de siste tyske styrker seg på C. de la Hague, Cherbourg-halvøyas nordvestligste hjørne. Dermed hadde amerikanerne tatt ialt 42 000 fanger på halvøya og hadde ryggen fri for enhvidere framrykking sørover. 9. juni hadde de tatt la Haye du Puits og svinget så i retning mot St. Lo samtidig som de amerikanske styrker ved Caren tan også rykket fram mot høydene ved St. Lo langs elva Vire. Engelske framstøt i Bayeux-området ser ut til å ha samme mål. Når denne by er på de alliertes hender, vil de antagelig forsøke å støte fram mot Coutances på vestkysten. Hvis de klarer det, betyr det at de disponerer over veien fra Bayeux gjennom St. Lo til Coutances og da er brohodet snart så utbygget at det blir en åpen dør for de mekaniserte avdelinger innover Frankrike. Den annen tverrvei over Normandie går parallelt med sistnevnte vei omkring 1 1/2 mil innover mot land fra Caen til Iverances ved St. Michel-bukta. Denne vei anses for å være den naturlige startlinje for en virkelig alliert offensiv fra brohodet. Mulighetene for å nå fram til denne startlinje relativt raskt er blitt økt ved siste ukes største operative resultat, de allierte troppers inntagelse av Caen. Denne by er Frankrikes 7. største havneby med 52.000 innbyggere og er større enn Cherbourg. Dens fall har ikke bare gitt de allierte en havn hvis kapasitet i fredstid var 200 000 tonn årlig, men også muligheter til effektiv kontroll av kanaler, veier og jernbaner over de sydlige deler av Cotentin-halvøya, med sjanser til å utnytte veinettet for vifteformete angrep innover landet. (De allierte har hittil tatt 56 000 fanger i Normandie.) Operasjonene har hittil forløpt tilfredsstillende og ved et fornuftig samspill mellom de 4 våpen som står til disposisjon, armeen, flåten, flyvåpnet og den franske motstandsbevegelsen, som står i kamp bare 30 km. fra Normandiefronten, skulle mulighetene ligge vel til rette for en offensiv innover Frankrike.

Rommel vil øyensynlig sette alt inn på å holde den nåværende linje, ikke minst fordi det ikke skal finnes noen tysk forsvarslinje før Seinen. At von Rundstedt er erstattet av von Kluge betyr også muligens at den tyske hærledelse heller mer over til Rommels plan om å sette alt inn på ett kort i Normandie. Rommel har dog ikke klart å organisere et sterkt offensivt betonet forsvar rundt brohodet, fratatt landstigningstroppene initiativet og hindre deres bevegelsesfrihet.

Luftkrigen: Forleden fullførte en avdeling bombefly, som alle vendte tilbake, eskortert av jagere med stor aksjonsradius det første tresidige bombetokt. Fra baser i Storbrittannia bombet de syntetisk brensel i Ruhrområdet og fortsatte til Russland. Neste bombelast ble sluppet over oljeanlegg i Galisien og flyene landet i Italia. Turen gikk så tilbake til England etter vel utført arbeid over mål i Sydfrankrike. Denne rundtur på 11 000 km. er et nytt bevis på den effektive allierte koalisjons-strategi.

Fra baser i England, Italia og Normandie har de allierte med store flyformasjoner bombet startplassene for de førerløse tyske fly i Pas de Calais-området, Le Havre og Rouen, flyplasser, troppetransporter og kommunikasjonslinjer i Frankrike, jernbanenettet på Balkan, Messerschmidtfabrikkene, Munchen etc. Men hovedvekten har som vanlig i den senere tid vært lagt på angrepene mot den tyske oljeproduksjon. Oljeraffinerier i Jugoslavia og Romania har vært kraftig bombet flere dager i trekk fra baser i Italia, og syntetiske oljefabrikker i Ruhr, ved Breslau, ved Florisdorf nær Wien etc. har også vært hyppig besøkt av allierte bombemaskiner.

Man kan spørre seg: Har denne bombekrigen svekket Tysklands krigspotensial så meget som man på forhånd skulle ha tenkt? Tatt under ett er den tyske krigsproduksjon neppe redusert med mer enn 25% p.g.a. bombingene. Men for det første er det gått adskillig verre ut over oljeproduksjonen. Sjefen for det amerikanske flyvåpen, general Arnold, mener at den tyske oljeproduksjonen nå bare er 30% av normalproduksjonen. Man regner med at de rumenske anlegg som i april iår hadde en sammenlagt kapasitet på 9 millioner tonn nå bare produserer 2 mill. tonn. Den tyske syntetiske produksjon er antagelig redusert med ca. 40%. Hvis tyskerne samtidig tærer på sine lagre vil de ha rikelig med olje året ut i tilfelle av at krigsoperasjonene ikke får større omfang enn i 1943. Men for å møte en alliert storoffensiv på alle Europas fronter kreves et ganske anderledes oljeforbruk. Landstigningen i Normandie øker ikke bare tyskernes materiell og person forbruk ved brohodet men presser Tyskland hårdt gjennom den økete belastning av kontinentets transportsystem. Tysklands eneste chanse til å holde en - for ikke å snakke om flere - invasjoner stangen ligger i mulighetene for hurtige forflytninger av tropper og materiell. Det koster blandt annet olje. Og det er omtrent 10 ganger så kostbart å transportere en soldat landveien som samme distanse sjøveien. Det virker allerede som en av tyskernes hovedvansker på Cherbourghalvøya er å få sine forsterkninger fra de bakre linjer hurtig nok fram i kamplinjen. Symptomatisk er også at tyske motorkjøretøyer i Normandie er utrustet med gassgenerator.

General Arnold mener at den tyske flyproduksjon antagelig er redusert med 2/3 og ifølge en offisiell amerikansk rapport beregnes den amerikanske flyproduksjon til å være 4 ganger så stor som Tysklands (den amerikanske produksjon var i de 4 første måneder iår 35 000 fly!) Den tyske flyunderlegenheten blir større for hver dag som går og vil lede til katastrofe når Montgomerys motoriserte armeer ruller innover Frankrike sekundert av Teddars flyvåpen.

Churchill avgav en erklæring om det hemmelige tyske våpen i underhuset den 6. juni. Han uttalte at engelskmennene helt siden i fjor høst hadde gjort forberedelser til å møte langtrekkende tyske rakettbomber. De hadde bl.a. kastet 50 000 tonn bomber mot det nye våpens startbaner, fabrikker, eksperimentstasjoner etc. Uten disse angrep ville det nye våpen vært satt inn mot London 1/2 år før og med større virkning. Tyskerne sender hver dag ut mellom 100 og 150 rakettbomber (inntil 6. juli ialt 2754). Mange av disse bomber kommer ikke over Kanalen eller blir ødelagt. Dødsofrenes antall er hittil 2573 (temmelig nøyaktig et menneskeliv pr. bombe) og 8000 sårete. Verst har det gått utover London, men omfanget av ulykkene er ikke så stort at byen skal tvangsevakueres. Og, sluttet premierministeren, det hemmelige tyske våpen skal ikke under noen omstendighet hindre våre operasjoner i Normandie eller andre planlagte angrep.

I Italia fortsetter de allierte sin framgang under sterk motstand fra de retirerende tyske tropper. På vestkysten har den 5. arme etter erobringen av Cecina og Rosignano rykket mot Livorno og drevet en kile inn i det tyske forsvar av byen. Franske styrker inntok Siena lengre vest 2. juli og har siden stått framover i n. og n.v. retning. Rundt Arezzo raser det voldsomme kamper. Avdelinger fra 8. arme har trengt seg fram på nordsiden av byen og andre styrker fra 8. arme står 5 km. sør for den. På Adriaterhavsfronten falt Loreto og Osimo den 2. juli og de polske tropper truer Ancona. - Det meldes om uroligheter i Norditalia med generalstreiker i Milano, Genua og Turin.

9 nye dødsdommer.

Den lange liste over dødsofre ble i begynnelsen av juli øket med 9 unge menn. Denne gang var det studenter som falt, i alderen fra 20 til 25 år. Det heter at "de har vært aktive i en illegal organisasjon". Men takket være en norsk statsfunksjonær ble de fakket. Denne "pliktoppfyllende funksjonær" var lensmann Horgen som for kort tid siden ble ryddet av veien. Tyskerne sier bent fram at de 9 ble skutt som hevn for mordet på hr. Horgen.

Sannheten er at de 10 studenter søkte tilflukt i 2 hytter da studentaksjonen ble satt i verk. Lensmann Horgen fikk greie på dette og nidkjærheten drev ham og betjenten til den ene av hyttene hvor 4 av de unge menn holdt til. Den ene av dem bøyde seg ned for å knytte skolissen; han ble uten videre skutt. En annen stakk av, men ble såret i hånden. Han søkte til en gård i nærheten og bad om hjelp. Folkene på gården gav seg ut for å være jøssinger, men lensmannen ble varslet og gutten arrestert, før han fikk advart sine 6 kamerater i den annen hytte. Med tysk hjelp tok Horgen alle sammen.

Disse nye dødsdommene gjør vår plikt til å fortsette kampen enda større. En lang rekke lovende unge mennesker tar for sin samvittighets skyld kampen opp mot barbariet og må bøte med sitt liv. Det øker de gjenlevendes ansvar. Vi vet at enhver som blir skutt er en soldat, kjent eller ukjent, i den felles kamp og fronten må holde selvom ofrene blir mange og tunge.

Vi ærer de falnes minne med å love å legge all vår kraft og all vår offervilje inn i kampen mot tyranniet. Jo større vår innsats er desto før får bødlene sin rettferdige straff og desto snarere sikrer vi oss selv, våre medmennesker og våre barn et levelig liv.

- o -

Jødene i Ungarn.

Kong Gustav sendte 30. juni et telegram til den ungarske "statssjef" hvor han i menneskelighetens navn anmodet ham om å redde de ungarske jøder fra ytterligere forfølgelser.

Den 19. mars iår ble Ungarn okkupert av tyske tropper. I okkupasjonens spor fulgte den "frivillige" ungarske "fornyelse". Dette fikk ikke minst de ungarske jøder føle (det er ca. 1 million av dem). Etter 24 timers besettelse var alle jødiske forretninger i Ungarn - ca. 45.000 - stengt, og for en stor del overlatt det nye regimes venner som nasjonalgaver. Etter 4 ukers forløp var alle jødiske formuer konfiskert og alle jøder i ledende stillinger erstattet med tilhengere av den nye politiske linje. Senere fulgte massearrestasjoner og deporteringer av jødene til Polen hvor de neppe har utsikt til å slippe fra det med livet.

Tyskernes behandling av jødene savner vel sidestykke i historien. Vi frykter for at kong Gustav henvendelse ikke kan redde dem som ennå er i live.

- o -

Kronprins Olav er etter forslag fra forsvarssjefen general Hansteen utnevnt til øverstkommanderende over alle norske styrker. Utnevnelsen gjelder fra 1/7 inntil videre senest til første statsråd som kanholdes i Norge. General Hansteen vil tjenestegjøre som kronprinsens nestkommanderende og vil stå over de enkelte våpens sjefer. -

Apparatene til framstilling av svovelsyre ved Engene dynamittfabrikk ved Drammen ble ødelagt ved en vellykket aksjon natten til 29. juni. -

Herr "ministerpresident" Quisling har rekvirert 500 kg. sukker til personlig forbruk. -

På tokter som den norske undervannsbåt "Ula" har foretatt nylig i Nordsjøen har den senket et transportskip på 2000 tonn, sannsynligvis nok et fartøy på 2000 tonn og skadet et transportskip på 8000 tonn. Tidlig i mars iår senket Ula to fiendtlige transportskip på henholdsvis 3,500 tonn og 2000 tonn. På det tidspunkt ble det meldt at Ula i de siste 9 måneder hadde senket en fiendtlig tonnasje på minst 25 000 tonn. Dette resultat er så meget mer fremragende somsenkningene mest ble oppnådd i nordlige farvann hvor det opptrer forholdsvis få fiendtlige skip. -

Glem ikke den ungdom som har nektet å la seg registrere til "nasjonal" arbeidsinnsats. Hjelp de unge med mat og arbeid!

Dansk intermesso.

Tyskernes okkupasjon av Danmark faller i to tydelige avsnitt. Den første periode, som var preget av iallfall ytre ro, varte fra 9. april 1940 til "telegramkrisen" etter kong Christians fødselsdag 26. sept. 1942. (På sin 72. årige fødselsdag fikk Kongen et langt lykkønskningstelegram fra Hitler. Kongens svartelegram lød: "Min beste takk, Christian R." Dette ikke særlig hjertelige svar gjorde Hitler rasende). Hitler brøt den diplomatiske forbindelse med Danmark, hjemkalte ministeren Renthe Fink og utnevnte SS-generalen dr. Werner best til "Det tyske rikes befullmektigede representant i Danmark". Samtidig ble den relativt moderate tyske militære sjef i Danmark, general Lüdke, erstattet av generaloberst von Hannecken. Den danske statsminister Buhl ble avløst av den adskillig mer pro-tyske Erik Scavenius, som bl.a. som utenriksminister hadde undertegnet anti-kominternpakten. Etterhvert som det begynte å gå dårligere for akse-armeene rundt om i verden, presset tyskerne i det hele hårdere på i Danmark. Men i samme takt vokste den danske motstandsbevegelse i styrke og kraft. Dette hadde ikke minst sin grunn i det arbeid fhv. handelsminister Christmas Møller øtførte først hjemme i Danmark og senere - etter sin flukt fra landet våren 1942 - i England og Amerika, der sammen med de danske ministre i London og Washington, grev Reventlow og Henrik Kaufmann. - Den voksende tyske misnøye med "mønsterprotektoratets" holdning kulminerte i kuppet 29. august 1943, "Danmarks annen okkupasjon", da unntakstilstand ble innført og statsmaktene med Kongen i spissen satt ut av funksjon. Siden Scavenius demisjon 29. august har Danmark vært et land uten regjering. (Tyskerne fant at de danske naziledere - hvoriblandt Fritz Clausen - var for ubetydelige til å kunne benyttes). Kongen sitter som fange på sitt slott. Den danske administrasjon utøves av departementssjefene. Men landets herrer er trekløveret von Hannecken, den tyske militære øverstbefalende i landet, dr. Best, sjefen for den civile administrasjon og general Pahncke, lederen for Gestapo.

Det gikk i Danmark som det har gått i alle de land tyskerne har prøvd å knekke med terror og vold: folket lot seg ikke knekke, motstandsviljen vokste seg sterkere og sterkere. Et frihetsråd ble dannet som et felles organ for alle de store patriotiske organisasjoner. Sabotasjen, som var det mest håndgripelige ytre tegn på danskenes anti-tyske innstilling, grep om seg, og Danmark ble anerkjent av England og en rekke andre stater (bl.a. Norge) som krigførende på alliert side. I disse dager har Sovjetsamveldet godkjent det danske Frihetsråd og Thomas Døssing skal representere det kjempende Danmark i Moskva med en sendemanns rettigheter.

Den senere tids dramatiske hendelser i Danmark er den foreløpige sluttstein på en utvikling som har funnet sted med akselererende hastighet. Den stadig økende sabotasje og likvidering av angivere sammenholdt med de voldsomme sammenstøt mellom de aktive motstandsgrupper og det nazistiske Schalburgkorps har ifølge svensk presse gjort ordet partisankrig mer og mer berettiget om den danske innsats. (Schalburgkorpset, som er et dansk frikorps opprettet til minne om den tidligere danske offiser von Schalburg, som falt på østfronten, skal utgjøre noen få tusen mann. På tysk ordre utfører dette korps "clearingmord" d.v.s. mord på patriotiske dansker med kjente navn. Kaj Munk var et av ofrene. Dessuten driver de "kontrasabotasje, planløse bombeattentater ofte mot offentlige bygninger).

Natten til 20. juni iår kom det til regulære gatekamper da danske patrioter rettet et angrep mot Schalburgmennenes høykvarter Frimurerlosjen i Kjøpenhavn. 2 dager senere ble Danmarks eneste våpenfabrikk A/S Dansk Rekylsyndikat, som siden okkupasjonen utelukkende har arbeidet for tyskerns, ødelagt ved en dristig sabotasjehandling. 3 lastebiler med brannbil- og ambulanseskilter kjørte opp foran fabrikkene. 70 a 80 arbeidsklædde menn hoppet ut, tre fram automatpistoler, overmannet fabrikkvakten, beordret de ca. 250 arbeidere med i beskyttelsesrummene og hadde så fritt spill. Dagen etter ble all lastebiltrafikk forbudt i Kjøpenhavn etter kl. 16 og før kl. 5, og 8 danske patrioter ble henrettet. Men samme aften, St. Hans aften kl. 21,15, ble Gestapos hovedkvarter Dagmarhus "bombardert" med 200 kjempestore skudd som drønnet mot bygningen fra alle kanter

Som repressalier satte medlemmer av Schalburgkorpset ild på Kjøpenhavns verdensberømte Tivoli. Patriotene svarte med så effektive sabotasjehandlinger at det ble erklært undtakstilstand med portforbud i Kjøpenhavn den 25. juni. Befolkningens reaksjon var spontan. En endagsstreik ble proklamert ved bl.a. Burmeister & Wain (Danmarks største skipsverft), Kjøpenhavns Vannverk og Kastrup flyplass. Arbeiderne ved Burmeister & Wain sendte en skrivelse til dr. Best hvor det heter at sålenge portforbudet varer akter arbeiderne å ta seg en ekstra fridag. "Dette skal ikke oppfattes som en streik, men det er absolutt nødvendig, da arbeiderne som jo sålenge Tyskland er i krig, ikke kan garanteres tilstrekkelig med mat, må få dyrke sine parseller. Utbyttet i form av poteter og tomater o.l. må være av større betydning for arbeiderne enn den tyske krigsindustris utbytte av Burmeister & Wain." Arbeiderne i en rekke andre kjøpenhavnske bedrifter fulgte eksemplet og nedla dagen etter arbeidet. Sabotasjen fortsatte med togavsporing av et tysk ammunisjonstog, dristig våpentyveri fra den tyske krigsmakt etc. Og befolkningen ville ikke rette seg etter portforbudet. Den ble stående ute på gaten etter sperretidens inntredelse. Tyskerne skjøt på folkemassene, men så snart en patrulje hadde vendt ryggen til, var gaten full av folk igjen. Fra flere vinduer ble tyskerne bombardert med søppel og på gatene ble det tendt bål av madrasser og filler. På Farimagsgade ble et 3 m. stort hakekors og et 1.5 m. stort billede av Hitler kastet på ilden. Et annet sted ble det heist engelsk flagg, folkemassen sang "Tipperary" og "God save the King", og da politiet tok med seg flagget, ropte man "Leve England".

Første runde ble danskenes. Gå-tidlig-hjem kampanjen bredte seg til næsten alle fabrikkene i Kjøpenhavn, og tyskerne forkortet portforbudet i håp om at arbeiderne ville gjenoppta heldagsarbeidet igjen. Men 30. juni utbrøt det generalstreik i landets hovedstad. Man regner med at mellom 300 000 og 400 000 mann hadde nedlagt arbeidet. Det ble vildt kaos over hele byen, kommunikasjonsmidlene stoppet og forretningene stengte. Urolighetene fortsatte og tyskerne måtte svare med å erklære byen i militær beleiringstilstand 1. juli. Hovedstaden var uten lys, vann, gass, aviser og telefon. Øverstbefalende for Sjelland, generalløytnant Richeter, la en ring av tropper rundt byen. Det ble truet med strenge repressalier, bl.a. ble det antydet at hvis ikke normale forhold snart inntrådte ville byen bli betraktet som fiendtlig by og risikere å bli utsatt for bombardement fra luften. Men det danske frihetsråd, som bifallt streiken fullt ut da det så hvilket omfang den fikk, oppfordret befolkningen til å fortsette å streike inntil følgende krav var imøtekommet: 1) Portforbudet oppheves. 2) Schalburgkorpset fjernes fra Danmark. 3) Det må ikke taes repressalier i anledning av generalstreiken. 4) Gass, vann og elektrisitetsforsyningene gjenopprettes og veiene og jernbanene åpnes.

Dagen etter vek tyskerne et skritt tilbake. Beleiringstilstanden ble opphevet og vann og gass og elektrisitet kom igjen. Parti- og fagforeningsledere oppfordret gjennom den tysk-kontrollerte radio de streikende til å gjenoppta arbeidet. Resultatet var at generalstreiken bredte seg til 20 andre danske byer.

Denne hårdnakkete holdning førte til forhandlinger mellom tyskerne og danske representanter. Danskene hevdet at tyskerne var skyld i det som hadde hendt. Dr. Best ble rasende og ville bryte forhandlingene, men andre tyskere gikk imellom og enden ble at: Schalburgkorpset skal fjernes fra Kjøpenhavn, tyskerne skal ikke skyte på ubevæpnete mennesker og det skal ikke taes repressalier p.g.a. streiken. Forsyningene til byen skal gjenopptaes og trafikken åpnes igjen. Ut fra disse innrømmelser har frihetsrådet anmodet arbeiderne om å gjenoppta arbeidet igjen. Senere er også portforbudet opphevet.

Det er mer enn tvilsomt om den allierte overkommando sto bak generalstreikene i Danmark. Streikene hadde vel for liten direkte militær interesse i forhold til risikoen og ofrene; (ifølge Svenska Dagbladet er 87 personer drept og 664 såret fra 26. juni til 2. juli Dette tall synes dog for høyt) men den allierte overledelse - og den allierte presse - har gitt danskene velfortjent hyllest for den standhaftige motstand.

Også vi i Norge har grunn til å feste oss ved dette danske intermesso. Som bl.a. denne artikkel har søkt å vise, ligger riktignok forholdene nokså forskjellig an i de to land. Den danske motstand tar av og til former som hverken er tenkelige eller ønskelige hos oss. Rakettbombing av Gestapohovedkvarterer og bålfester hvor [illegible] Norge bli betraktet som ikke-regningsvarende anvendelser av hjemmefrontens ressurser. Danskene derimot kan tillate seg slikt fordi de kom senere med i kampen, fordi de har en betydelig bedre matsituasjon og fordi befolkningen stort sett er intakt. De har følgelig mer krefter tilovers enn nordmennene som har vært hardt presset i over 4 år og som har en stor del av sine beste folk i utlandet eller i konsentrasjonsleire. Tyskerne har heller ikke gått inn for å nazifisere og kontrollere Danmark i på langt nær samme utstrekning som Norge. (Danskene har f. eks. ikke legitimasjonskort). Det er vel blandt annet disse nazifiserings- og infiltreringsforsøk som har gjort Norges kamp til en ideologisk kamp for en stor del, en kamp for å verne våre åndelige verdier. Og det er dette åndelige trekk i vår motstand som har vært til størst inspirasjon for andre okkuperte land, til størst oppmuntring for våre kjempende styrker utenfor Norge, og som gir det største håp for vårt demokrati etter krigen.

Hendelsene i Danmark viser imidlertid på en overbevisende måte at det nytter å gjøre motstand. De bærer bud om at det er vanskelig å knekke et folk som holder sammen. Den spontane danske generalstreik som reaksjon mot de nazistiske overgrep tyder på en verdifull solidaritet. Tyskerne kunne vel knust streiken med oppbud av tilstrekkelig store maktmidler; men fordi motstanden var så sterk, lønnet det seg ikke for dem. Vi skal huske at også tyskere og nazister må veie hensynene mot hverandre og spørre seg: Vil det-te planlagte overgrep møte så meget motstand i folket at det for tiden er uhensiktsmessig o prøve å sette det i verk?

- o -

Det lysner litt for de Gaulle.

Belgia, Luxembourg, Polen, Tsjekkoslovakia, Jugoslavia, Grekenland og Norge har i vårens løp anerkjent befrielseskomiteen i Alger som provisorisk fransk regjering. At Holland ikke er gått til dette skritt skyldes formodentlig håpet om at dette kan skje samtidig med en engelsk-amerikansk løsning av det franske problemet.

Nøsten på dagen 4 år etterat han via London Radio hadde innledet sin kampanje mot Petain og de andre defaitistene, sto de Gaulle plutselig i Normandie. Han opptrådte her som den øverste representant for den provisoriske franske regjering og opprettet fransk civiladministrasjon for de befridde områder. De engelske og amerikanske regjeringer har funnet seg i dette og franskmennenes samarbeid med de allierte militære myndigheter har hittil vært uten friksjon.

De Gaulle er for tiden i Amerika og har oppnådd den tilfredsstillelse at den amerikanske regjering har godkjent den franske nasjonalkomite som de facto regjering. Han kan neppe vente ytterligere anerkjennelse fra USAs side; men ellers vil Roosevelt sikkert gjøre alt han kan for å rydde bort uoverensstemmelser og bygge bro mellom de franske og amerikanske myndigheter. De Gaulle uttalte også forledon at han var meget fornøyd med sitt Amerika-opphold og at han så snart forholdene tillot det ville flytte sitt Hovedkvarter fra Alger til Frankrike. - o -

Alle franskmenn bak de tyske linjer som enten alt slåss mot tyskerne eller står beredt til å gjøre sin innsats, tilhører nå de s.k. Forces Francaises de l'Interieur (FFI). Disse er oppdelt i to grupper. Medlemmene av den ene utfører sabotasje mot krigsviktige tyske anlegg eller anfall mot mindre tyske avdelinger rundt om i landet. Den andre gruppen som kalles Armée Secrète (AS - den hemmelige arme) og som hovedsakelig består av demobiliserte soldater og offiserer, har fått ordre om å holde seg klar og vente på det signal til alminnelig reisning som kommer når tiden er inne.

I kampen mot de franske partisaner har tyskerne hatt god hjelp av Vichys politistyrker. Men det har i den senere tid hendt at disse mobilgardister har rømt over til de Gaullistene. Den såkalte milits har hittil vært pålitelige. Den er bygget opp av Laval og Darnad, frankrikes Himmler, og skal bestå av absolutt "pålitelige" franske nazister. Men under kampene mot de franske patrioter har også militssoldater innsett sin håpløse stilling og gått over til partisanene - o -

Mot oppgjøret.

Vår kollega "Krigsoversikt" meddeler i sitt siste nummer hva som skjedde med franskmennene da invasjonen kom.

"Ved reiserestriksjoner, portforbud etc. ble det lagt alle mulige bånd på deres bevegelsesfrihet. Likeså ble det satt igang massearrestasjoner av folk som var mistenkt for å stå i forbindelse med motstandsorganisasjonene. Lavals milis - den franske hird - er blitt satt inn i dette arbeidet. Vi gjengir de instruksjoner milisen har fått. De bør studeres nøye.

1. Arrestasjon av alle medlemmer av motstandsbevegelser som er oppført på Gestapos lister.
2. Innlemming av alle sivile mellom 16 og 50 år i arbeidsgrupper. De motvillige skal internéres i repressalieleire eller henrettes på stedet hvis de bruker vold.
3. Alle personer som er mistenkelige og som kan tenkes å tas som gisler, føres opp på lister.
4. Alminnelig mobilisering av milisen i Waffen SS.
5. Avvepning av de politistyrker som menes å være uålitelige.
6. Erklæring av beleiringstilstand i de trakter der revolteforsøk er sannsynlige; øyeblikkelig arrestasjon av alle de personer som mistenkes for statsfiendtlig virksomhet; kontroll og innskrenkning av dag- og nattraffikken, skjerpet overvåkning av kommunikasjonene; samordning av kampen mot fallskjermhoppere og sabotører.

Laval har videre oppløst de franske AT-leirene og guttene er blitt pålagt "alminnelig tjenesteplikt". Våre egne AT-gutter bør ta lærdom av det før det er for sent".

Våre hjemlige nazister ligger heller ikke på latsiden for tiden. Søndag 25/6 var det hirdsamling på bestemte steder over hele landet. Hva som foregikk er ikke helt klart, men sannsynligvis var det en anti-invasjonsmanøvre. Hirdsjefene hadde nemlig ordre om å søke kontakt "med den tyske offiser". De hirdmenn som stilles til disposisjon for tyske militærgrupper må avlegge ed, og stilles under tysk militærlov.

Dessuten prøver makthaverne på alle mulige måter å skaffe seg lister over årsklassene 21-23 fordi den frivillige registrering slo feil. I Bergen (og andre steder?) har arbeidskontoret også begynt registrering av årsklassene 20, 25 og 26 ved hjelp av rasjoneringsmyndighetenes arkiver. Alle nordmenn må være med på å sinke og hindre denne registrering.

Det er videre gått ut ordre til N.S. underavdelinger ut over landet om å skaffe seg kontroll over reisetillatelsene.

Viktigere er at N.S. har satt igang en "politisk kartlegging" av den norske befolkning. Ved hjelp av spørreskjemaer om holdningen til bolsjevismen (vi bragte ordlyden på et slikt skjema i forrige nr.), ved "innbydelser" til N.S.-møter, ved utkalling til borgervakt etc. vil nazistene prøve rundt om i landet å få pekt ut dem som "har dyktighet, penger og intelligens nok til å være opinionsskapende". Hvis man nekter å svare på spørreskjemaene, eller lar være å møte fram til borgervakt eller møter, vil man bli betraktet som statsfiendtlig. Og som lagfører Husebye i Kongsvinger uttrykte det så vakkert forleden: "Partiet arbeider for tiden med en omlegging av gisselsystemet. Man tilsikter en ordning slik at gissler for landsflukt kan bli tatt blandt de direkte statsfiendtlige og at de mange skikkelige folk som man ofte finner blandt de rømtes familiemedlemmer kan gå fri."

Hjemmefronten har bare ett svar overfor politisk kartlegging og møteinnkallinger: Vi svarer ikke og vi møter ikke! Gjør alle det, er nazistene like langt og hele deres arbeid bortkastet. "Negative" eller unnvikende svar er feighet og blir også registrert som statsfiendtlige av nazistene.

Det er mulig at slike spørsmål skal true fram en tilslutning til Tyskland, som så skal utnyttes av propagandaen som resultatet av en "folkeavstemning" - og berettige Quisling til en militær mobilisering. De som svarer på spørsmålene, må også gjøre regning med å måtte omsette sin "anti-bolsjevikiske" innstilling i handling. En vellykket aksjon fra nazistenes side kan i en viss grad blottstille våre beste folk. Vi vil ikke være med på å peke ut våre medmennesker og medkjempere som gissler for fienden.

Det bærer mot det siste oppgjør. Forbered deg på det. Innstill deg på at "normale" tider er forbi.

- o -

---------- K R O N I K K E N ----------

Nr. 16 ---------- 20. juli 1944.

Befrielsens time nærmer seg. Om ikke alt for lenge vil det okkuperte Europa ha rystet naziåket av. Hvor fort de får sin frihet igjen, beror ikke minst på de okkuperte folk selv. Derfor innlot de franske partisaner seg i åpen kamp med tyskerne den dag de allierte landet i Normandie, derfor angriper motstandsbevegelsen i Norditalia de retirerende akse-armeer i ryggen, derfor utfolder Titos geriljastyrker en offensiv virksomhet som aldri før, derfor slutter den hemmelige polske arme opp om den røde hær på dens raske marsj mot Warsjava. Og derfor vil vi i Norge slå til den dag ordren kommer fra det allierte hovedkvarter.

Mange synes kanskje det drar for lenge ut. Mange synes kanskje den norske motstandsbevegelsen er for lite aktiv. Men vi bestemmer ikke selv tidspunktet for reisningen. Den allierte overkommando gir signalet.

Ordren kan komme i morgen. Vær forberedt på det. Hold deg i form!

Du er kanskje lei av å vente og synes du får gjort for lite. Men du gjør en innsats ved å holde deg beredt. Husk det. Og sett alt inn når dagen kommer!

- o -

UKEN SOM GIKK (13. - 19. juli)

Østfronten: Eftersom den russiske dampveivals ruller vestover mot den østpreussiske grense går det mer og mer opp for tyskerne, de allierte, de okkuperte og de nøytrale hvilken rolle russerne vil spille under kampen om Europas befrielse. Det tyske folk har vel lenge anet at det er noe galt med krigføringen i øst og er derfor ikke blitt helt overrasket når ledelsen nå med en åpenhjertighet, som nesten virker brutal, redegjør for den virkelige stilling ved frontene. Det er ikke lengre tale om "strålende avvergeseire" og "vellykte frontkorrigeringer". Uttrykket, "strategisk, elastisk tilbaketrekning", ser man heller ikke i den tyske presse nå for tiden. Både herr Goebbels og de militære kommentatorer har delvis lagt an nye synspunkter på begivenhetene i øst, og det er forbausende å konstatere med hvilken beredvillighet tyskerne nå (ofte lenge før de russiske meldinger) melder om tapet av den ene militære posisjon efter den andre. Det har ikke lengre lykkes å skjule at tofrontskrigen stiller uoppfyldelige krav til den tyske hær, og at troppene ikke strekker til for et vellykket forsvar både i øst og i vest. I denne tvangsstilling har den tyske ledelse foretrukket å stille de strategiske reserver til von Kluges disposisjon, mens armeene i øst blir nødt til å trekke seg tilbake, "kanskje helt til Warsjawa". Som en trøst har det vært anført at tyskerne i øst forfølger over en såkalt "romreserve" og sålenge denne står til armeenes disposisjon, skulle tyskerne trygt se seiren imøte. Den tid som russerne skulle ta for å kjempe seg gjennom dette landområde, skulle av von Kluge benyttes til å slå invasjonsarmeene i vest. Dersom dette lyktes, skulle Hitler sette inn sin hovedstyrke mot tyskerne og jage "hordene fra øst" ut av Polen, Karpatene og Ukraina og for lang tid fremover bryte den russiske armes offensivkraft. Denne nazistiske utgave av general von Schlieffens slagplan under forrige verdenskrig er allerede totalt mislykket. Russernes utrolige framrykning har kuldkastet Hitlers "geniale" felttogsplan. Under kunngjørelsen av en "storstilet frontforkortning i øst", skriver Berliner Nachtausgabe alt den 11. juli: "I de neste uker må vi her møte sovjetrussernes fremstorming på et område som ikke lengre tillater oss å utnytte rommet til avverging av offensiven", og samme aften uttaler general Dittmar at det nå gjelder forsvaret av tysk jord.

P.g.a. russernes velllykkede og resultatrike offensiv ifjor sommer og i vinter har deres sommeroffensiv iår kunnet starte fra meget fordelaktigere posisjoner enn ifjor. Tyskernes store tap under de foregående russiske framstøt har også ledet til at de denne gang har hatt sin frontlinje meget dårligere og tynnere besatt og motstanden er derfor blitt spredt og avtagende. Russernes hurtige erobringer av store handelssentra og kommunikasjonsknutepunkter, delvis etterlatt som tyske motstandsreder, har ført til store tyske tap i fanger og materiell. Med erobringen av Vilna og Pinsk er to nye motstandsreder

i denne uken falt i russernes hender. På ca. 4 uker har den russiske hær gått frem over 450 km. og har vist seg å være i besiddelse av en slagkraft som den ikke kunne oppvise ifjor. Dersom tyskerne hadde hatt krefter til motstøt, ville saken tatt seg anderledes ut, men nå har russerne kunnet foreta de dristigste framstøt. Årsaken til dette er motoriseringen. Blitzkrigen føres nå av russerne. Mens det ifjor sommer bare var enkelte russiske enheter som var motorisert, har russerne iår takket være gigantiske anstrengelser av industrien og de økede allierte tilførsler kunnet opptre med en arme som har vært mekanisert i den utstrekning det overhodet har vært praktisk mulig. Særlig har russerne hatt stor glede av sitt motoriserte artilleri.

Under sin tilbaketrekning har tyskerne søkt å finne en linje hvor de kunne stå fast og møte det russiske stormløp. En slik linje kunne muligens vært opprettet ved Njemen og Bug, idet gapet mellom disse to elvene hovedsakelig består av myrstrekninger og uveisomt terreng, men den russiske front har en sånn enorm utstrekning at en paralell til f. eks. Pisa-Rimini-linjen i Italia ikke lar seg etablere i Russland. Hver gang tyskerne foreløpig har lykkes lokalt å demme opp for den russiske stålbølge, har russerne med fabelaktiv virtuositet spilt opp på nye tangenter i de lange frontlinjen.

Denne ukes frontutvidelse ble bekjentgjort onsdag kveld den 12. juli i en dagsordre fra marsjall Stalin hvor det ble meldt at general Jeremenkos tropper på den annen baltiske front hadde gått til angrep NV og V for Novo Sokolniki nær grensen til Latvia. Etter to døgns kamper brøt russerne igjennom de kraftige tyske forsvarsstillinger på en 150 km. bred front og i en dybde av 35 km. Russerne gikk over jernbanelinjen Pskow - Polotsk og erobret knutepunktet Idritsa på denne banen foruten 1000 tettbebygde steder. Tyskerne hadde på en dag bare, 7000 falne i dette avsnitt. Onsdag den 19. juli meldte Stalin at en ny offensiv var satt igang sør for Pskow i retning Riga. Russerne har gått fram 40 km. på to dager og faren for general Lindemanns baltiske armeer er ytterligere økt. Den 13. juli melder sovjetkommunikeet at Vilna er fullstendig på russiske hender. Her raste det harde gatekamper i 5 døgn og 8000 tyskere falt og 5000 ble tatt til fange. I oppmarsjområdene mellom Dunaburg og Vilna har general Jeremenkos tropper rykket videre vestover til traktene nord for Kaunas for å skape en omringningstrussel mot den lithauiske hovedstad. Den samme taktikk forsøker russerne å gjennomføre mot Dunaburg, men denne tyske stilling synes hittil å være hardest for angriperne å renne over ende. 17. juli ligger Kaunas under artilleribombardement og russerne melder at de står mindre enn 20 km. fra byen. Tyskerne melder samtidig at general Bagramjans tropper står 25 km. sør for byen og at de dermed er kommet inn i de mellom-lithauiske områder. 17. juli rykker også russerne etter et 3 dagers slag inn i Grodno, den siste tyske festning før den østpreussiske grense. Mellom Grodno og Kaunas har russerne på bred front rykket over Njemen og står bare 65 km. fra den tyske grense. Russiske jagerfly opererer allerede over tysk territorium og Stockholm-avisene melder om panikkartet flukt og evakuering av den tyske sivilbefolkning. Den tyske generalstab har gitt ordre om tilbakeflytning av rustningsbedriftene vestover.

Også den russiske framrykking mot Bialystok har gjort god framgang og med erobringen av jernbaneknutepunktet Wolkowisk den 14. juli sto russerne mindre enn 100 km. øst for Bialystok. Samme dag innrømmet tyskerne at de hadde rømmet Pinsk. Herfra har russerne rykket hurtig vestover og er nådd fram til den tyske nøkkelstilling, Brest Litowsks forsteder. Etter de siste meldinger den 19. juli er også jernbanen mellom Bialystok og Brest Litowsk avbrutt. Disse to byer utgjør de tyske hovedforsvarsverker for hele Warsjawaprovinsen. Lengre sør har russerne gått over elva Bug og trusselen mot Lwow vokser stadig.

Russernes store operative mål, å avskjære Balticum og general Lindemanns 35 - 40 tyske divisjoner, synes å være nærmere dag for dag og de kommende uker vil kunne bringe veldige militære og politiske resultater. Utviklingen i Balticum må jo også i høy grad interessere finnene. En virkelig effektiv tysk hjelp til Finnland kan nemlig ikke ydes bare på finsk grunn. Den forutsetter også at Balticum holdes og at sørsiden av Finskebukta beskyttes.

Vestfronten: Det er en påfaldende mangel på plan [illegible], som minner lite om von Rundstedt og hans sikre metodikk, som synes å prege den tyske ledelse i vest. Når denne general, som er blitt karakterisert som Tysklands største militære general, måtte gå av, så vil ingen beklage dette mer enn den tyske soldat. Hvor er det blitt av den hurtige tyske positive reaksjon, tiltross for at fronten i vest på forhånd var utsett til sommerens offensiv? Det er ubegripelig at von Kluge ikke har rettet et samlet angrep mot de anglo-amerikanske styrker. Men svaret er vel også her, at tyskerne ikke har maktet dette. De alliertes kraftige bombing av oppmarsjlinjene og franskmennenes effektive sabotasje har hindret sammentrekningen av de tyske styrker og det er grunn til å tro at dentyske overkommando ikke hadde regnet med dette. Det bør i denne sammenheng fremheves hvilken viktig rolle den franske innenrikshær har spillet i kampen om Normandie. Den har utrettet hva ellers tusener av general Eisenhowers fallskjermtropper måtte ha utført. Jernbane- og veibroer er sprengt i luften, telefon- og høyspenningskabler skåret over, kraft- og transformatorødelagt osv. Denne hjelp har vært til særlig nytte fordi væretsiden invasjonen tildels har vært meget dårlig for flyoperasjoner. Tyskerne har med sedvanlig hensynsløshet behandlet de franske innenrikksstyrker som franktirører og general Eisenhower ga derfor den 15. juli en advarsel til den tyske overkommando om at de kjempende franske styrker var en integrerende del av de allierte styrker og han krevet samme behandling overfor franskmennene som overfor engelskmenn og amerikanere.

Denne ukes kamper i vest har vært karakterisert ved seige pansersammenstøt og harde artilleriduelller. I Caen-området har det vært kraftige tyske motstøt og Rommel har her konsentrert 7 a 8 panserdivisjoner og 3-4 infanteridivisjoner. 19. juni ble det meldt at britiske og kanadiske tankstyrker var gått til angrep s. og s.ø. for Caen. Det har utviklet seg til et voldsomt slag i åpent terreng. Montgommery er tilfreds med slagets utvikling. General Dempseys tropper har i ukens løp utvidet sitt brohode ved Odon og kjemper seg langsomt og sikkert oppover dalen mot Villers Bocage. Lengre vest har amerikanerne under general Bradley holdt en vedholdende offensiv gående fra området sør for St. Jean de Daye over mot Periers og Lessay. Amerikanerne står nå i umiddelbar nærhet av disse knutepunkter i veinettet på den sørlige del av Cherbourghalvøya. Samtidig har amerikanske styrker fra nord og nordvest presset seg fram mot St. Lo og etter meldingene 19. juli er denne by nå renset for tyskere.

Det ligger nær å sammenlikne framrykningen på vestfronten med den i øst og spørre hvorfor det relativt sett går så smått i Normandie. Man må da huske på at den allierte front i vest ennå er i oppbyggningsstadiet og at de allierte armeer ennå mangler albuerom for større operasjoner. At tyskerne nå ikke klarer å tilføye anglo-amerikanerne et avgjørende slag, viser at tyskerne i vest står like vanskelig som i øst. Det nåværende stadium med harde utslitningskamper tærer også sterkt på de tyske stridskrefter. Det er således meldt at mens tyskerne har 2/3 av sine panserstyrker i vest i Normandie, så har de alt tapt 1/2 av disse styrker. De alliertes tap er muligens også store, men de kan bære tapene bedre enn tyskerne. Når de allierte har fått istand sine havner og oppladet sine områder er det intet i veien for at framgangen her kan foregå like hurtig som i øst.

Sørfronten: Den forholdsvis langsomme fremrykking i den senere tid i Italia skyldes ikke bare den seige tyske motstand, men også at de allierte har måttet benytte denne tid til oppbyggning av sambandslinjer og baser etter den hurtige marsj nordover fra Roma. Tyskerne foretar hele tiden omfattende demoleringer og således meldes det som en rekordprestasjon at engelskmennene i denne uken har gjenopprettet jernbaneforbindelsen mellom Neapel og Rom.

Men kampene i Italia går nå inn i en ny fase. I og med erobringen av Arezzo, Livorno og Ancona (de to siste ble meldt erobret 19. juli) er kampen om Pisa-Rimini-linjen eller Gother-linjen som de også kaldes, begynt. Arezzo dannet en sterk forpoststilling i Gother-linjen og erobringen av denn by har muliggjort en vifteformet alliert fremrykking mot Firenze, 60 km. nord, og mot Gother-linjens midtstillinger. 8. arme har ifølge de siste meldinger hatt et nytt gjennombrudd på dette midtavsnittet og gått over Arno på en 10 km. bred front vest for Arezzo. Etter erobringen av [illegible] Livorno, som er Italias 3. største havn, rykker 5. arme fram mot Pisa. og ved Adriaterhavet har polske tropper allerede støtte flere kilometer forbi Ancona. I Milano og Genua fortsetter streikene og urolighetene.

Krigen i luften: München-området har i denne uken vært hovedmålet for de amerikanske dagangrep. Den 11. deltok 1200 bombemaskiner og 500 jagerfly, den 12. 1100 bombefly og 750 jagere, den 13. 1000 bombefly og 500 jagere, den 16. 1000 bombefly med en jageeskorte på 750 maskiner. (Også den 19. ble det meldt om angrep på dette området). Under de to første angrep ble det kastet ned 6000 tonn bomber. Tapene under disse to angrepene var 46 bombefly og to jagere. Under det siste angrep hvor amerikanerne kun møtte to tyske jagerfly var tapet 12 bombemaskiner og tre jagere. Tallene gjengies her fordi de best karakteriserer vekten og betydningen av disse angrep. München er et viktig knutepunkt for tyske kommunikasjoner og tilførsler til Italia går over denne by. Fra Italia har store amerikanske bombestyrker atter angrepet Ploesti og oljeraffinerier ved Budapest. Wien er også blitt angrepet. RAF utfolder fortsatt stor virksomhet bl.a. med angrep mot syntetisk oljefabrikkasjon i Ruhr og mot Berlin, men blandt annet p.g.a. årstiden (de mer langsomtgående og tunge britiske bombefly som tar bombevekter opp til 6 tonn egner seg ikke for langdistanseangrep i de korte, lyse netter) mer viet seg til de direkte oppgaver i forbindelse med frontene i Normandie og Italia. I Normandie foretok de allierte i løpet av en måned 12.000 oppstigninger med jager- og bombefly til tross for det dårlige vær. RAF s nattangrep med 2300 tonn bomber over Caen er av general Montgomery bedømt som en av de avgjørende faktorer under erobringen av denne viktige by. I Italia ødela det allierte flyvåpen i løpet av 72 timer samtlige broer (22 ialt) over Po. Samtidig fortsetter kampen mot de flygende bomber i kanalavsnittet. En hel del av disse skytes ned av de allierte jagere og en rekke kraftige angrep har i ukens løp vært rettet mot deres startbaser og depoter. Tyskerne melder selv at de har flyttet startbasene for V1 lengre inn fra kystområdet og dette skyldes nok den allierte bombingen.

Et nytt interessant trekk ved dagangrepene er at de allierte i densenere tid har vært istand til å redusere antallet av de eskorterende jagerfly. Mens forholdet mellom bombefly og jagerfly under tidligere langdistanseangrep har vært som to til en, er dette forhold nå nærmest omvendt. Dette er muliggjort ved den svekkede tyske jagermotstand, som igjen er et resultat av den vedholdende bombing av de tyske jagerflyfabrikker og tyskernes store tap av jagerfly under de alliertes angrep. Det kan i denne forbindelse være interessant å gjengi amerikanske rapporter over 9. og 15. flykorps resultater under det siste halvårs operasjoner. 9. flykorps er stasjonert i England, 15. i Italia. I tiden 20. til 25. februar iår begynte amerikanerne sine konsentrerte angrep mot den tyske flyindustri. Disse angrep har dekket hele Tyskland og det okkuperte Europa fra Italia i sør til Kjeller i nord og fra Frankrike-Belgia i vest til de såkalte "luftsikre" tyskbesatte polske områder i øst. Denne kolosale luftoffensiv har i den senere tid særlig vært rettet mot den tyske oljeproduksjon. I det nevnte tidsrum har amerikanerne ødelagt eller skadet 51 tyske og tysk-kontrollerte anlegg for produksjon av råolje og 15 fabrikker for fremstilling av syntetisk olje med en samlet årsproduksjon på 20 millioner tonn. Under disse angrep har amerikanerne foretatt 250.000 oppstigninger, har kastet ned en bombevekt på 270.000 tonn og skutt ned 7265 tyske fly med et tap av 3425 egne fly, hvilket blir en tapsprosent på 1.4.

- o -

Sabotørene stanser sprengstoffindustrien!

Ved å ødelegge vitale deler av maskineriet for fremstilling av konsentert svovelsyre ved NORSKE SVOVELSYREFABRIKKER I VERPEN og ved LYSAKER KJEMISKE FABRIKKER og ved samtidig å sprenge tankene for ferdig svovelsyre på begge steder, har sabotørene stanset produksjonen av sprengstoff her i landet inntil videre. Det er liten utsikt til at tyskerne kan få produksjonen av konsentrert svovelsyre igang igjen. Syren må tåes hjem frå Tyskland hvis sprengstoffindustrien atter skal settes igang Sabotørene har med største nøyaktighet ødelagt de vitale deler som måtte ødelegges, men ikke mer! LYSAKER KEMISKE FABRIKKER produserer også svak svovelsyre, som er av stor betydning for norsk landbruk. Disse maskiner som stod like i nærheten av angrepsmålene, var skånet med største omhu.

- o -

Vi har mottatt følgende artikkel:

Idealer og kompromiss.

Ordet kompromiss har ofte en litt nedsettende betydning. Å inngå et kompromiss blir i almindelighet oppfattet som litt av et svik - man korter av på idealenes krav og inngår istedetfor et kompromiss.

Omvendt vil det å stå fast på sine prinsipper - hva som enn hender - svært ofte bli oppfattet som storartet og beundringsverdig.

Jeg tror dette er en av de uheldigste feilvurderinger vi gjør oss skyldige i. Han som har evnen til å sette seg inn i og respektere andres tankegang og som derfor kan inngå et klokt og heldig kompromiss, er en større mann enn prinsipprytteren. For å få i stand et klokt kompromiss kreves det tålmodighet, forståelse, toleranse, overlegenhet og mangel på forfengelighet. Disse egenskapene er meget viktige når det gjelder å føre utviklingen framover.

Englands historie gjennem de siste to, tre hundre år er i høy grad en historie om politiske kompromisser. Men samtidig er det historien om utviklingen av de politiske og demokratiske institusjoner som er blitt menneskehetens helligste politiske arv, og som nesten hele verden i dag kjemper for.

Tudorenes og Stuartenes England var et lidenskapelig England hvor man slo sine motstandere ihjel. Men så for vel 250 år siden, skjøt den utviklingen fart som førte fram til den store revolusjon, til yttringsfrihet, trosfrihet, toleranse og parlamentarisme. Det styresett ble skapt som siden inspirerte Montesquieu og Voltaire til politisk nyskaping i Frankrike. Det ble utgangspunktet og grunnlaget for Amerikas forfatning, den franske revolusjon og derigjennem vår egen grunnlov.

Det var kompromissets store menn som skapte dette som siden har betydd mer enn noe annet for vestens sivilisasjon; det var dem som utviklet den toleranse og rimelighet som også framtiden må bygge på hvis vi skal nå fram til lysere tider, - menn som William III, Marlborough og sist men ikke minst George Savile, duke of Halifax. I stridens hete stod Halifax snart på den ene, snart på den annen side. Han støttet dem som han til enhver tid mente hadde rett, dem som gjerne stod svakest og som overgrepene derfor rettet seg mot. Han fikk mange motstandere - som slike mennesker alltid får -, men hans innsats reformerte i virkeligheten Englands politiske historie og skapte en forståelse for toleransens betydning som er blitt Englands største styrke. Han kalte seg selv for "The Trimmer" d.v.s. den som sørger for at båten er slik lastet at den ikke legger seg over til den ene siden. Slik opptrådte han i politikken; han prøvet å forhindre at man gikk for langt i den ene eller den annen retning. Han utgav illegalt en rekke brever, "Letters to a dissenter", som i den grad påvirket opinionen at de fikk avgjørende betydning for Englands historie.

Siden Halifax tid, har England mange ganger møtt store vanskeligheter og overvunnet dem. Med en enestående evne til å utjevne motsetninger og finne levedyktige løsninger har landets politikere og dets folk ført utviklingen videre fram og skapt et imperium, som trass i alle sine svakheter, ennå har meget å lære verden. Solidariteten mellom de forskjellige dominions har under denne krigen vist seg sterkere enn noengang. Dette stasforbund er enestående i sitt slags og kan få betydning for framtiden. Uten engelskmennenes evne til å prøve de forskjellige muligheter, til å jenke og forhandle seg fram, kunne dette verdensrike aldri ha holdt tritt med utviklingen, blitt så levedyktig og utviklet seg slik som nå er tilfelle.

Disse egenskaper har under denne krigen kanskje mer enn noengang før vist sin styrke. De har vært til uvurderlig nytte når det gjelder å utjevne motsetningene mellom de de forskjellige allierte. Mens USA satte så meget inn på Vichy og senere på Darlan og Giraud og russerne gikk inn for å støtte de Gaulle, så spilte engelskmennene hele tiden meglerens rolle og fikk det til å gå - på samme vis som senere i Italia. I Jugoslavia og Grekenland har engelske politiske observatører undersøkt forholdene, og snere er forhandlinger som for begge lands vedkommende har hatt glimrende resultater, kommet igang. Disse forhandlinger har vesentlig vært drevet fram på engelsk initiativ. Engelskmenne har likeledes hele tiden satt alle krefter inn

på å få i stand en løsning mellom polakkene og russerne. I en rekke av disse spørsmålene har engelskmennene og amerikanerne samarbeidet glimrende, men stort sett er det England som har vært den kloke og energiske megleren.

Engelskmennenes evne til kompromiss har også i mange tilfeller vært deres svakhet. Den har ofte forsenet utviklingen i tilfeller hvor litt voldsomhet kunne vært av det gode Særlig på det sosiale område har dette gjort seg gjeldende. Men allikevel blir det faktum stående at den engelske moderasjon og rimelighet har gjort verden tjenester som vi ikke ennå er i stand til å vurdere. I demokratiets og toleransens historie har England en stilling som intet land kan true.

Når man "vet" at man har rett, at ens egen oppfatning er "den eneste riktige", da er det helt naturlig å slå all opposisjon ned Hvis man derimot tviler på at et enkelt menneske eller en enkelt gruppe forpakter sannheten alene, eller hvis man tror at det kan være rett på begge sider i en konflikt, da vil man alltid prøve å få endene til å møtes, få stannpunktene moderert så konflikten kan løses og samarbeid innledes. En slik innstilling og en slik framgangsmåte blir av enkelte mennesker betegnet som kremmermentalitet, men mon ikke denne "kremmermentaliteten" har reddet verden for mange strider og meget unødig blodsutgydelse; mon ikke en slik mentalitet i de fleste tilfeller bringer verden framover. Historien viser oss iallfall at yterlighetspartiene sjelden har rett, men at et yterlighetsstannpunkt ofte fører til kamper, og ofte til en yterliggående reaksjon i motsatt retning".

Vi er enige i dette syn på kompromisset, men vil bare presisere at man ikke kan inngå minnelige overenkomster med personer som aldri har tenkt å overholde sin del av avtalen. Vi slutter ikke kompromissfred med Hitler. Det ville være en skrikende urettferdighet mot all de millioner av mennesker som nazistene har trampet ned, og Hitler ville bruke en slik fred til nye anslag mot Europa. Han betrakter eventuelle kompromisser bare som taktiske trekk i selve krigføringen. Men i etterkrigstiden blir egenskaper som toleranse, vidsyn, fordomsfrihet og evne til kompromiss ikke bare verdifulle men absolutt nødvendige.

Så langt tilbake kan forholdene i et land ligge at det kreves voldsomme metoder for å få forbedret dem. Den russiske revolusjon var kanskje uundgåelig. Men vi skal huske at i den engelske revolusjon i 1688 ble det ikke spilt en dråpe blod og de framskritt som ble vunnet raket på mange måter over de landevinninger som var resultatet av den blodige franske revolusjon 100 år senere.

- o -

Polens østgrense.

Innen den allierte leir har det selvsagt eksistert politiske uoverensstemmelser selvom de aldri har vært særlig dyptgående. Det har vært meningsforskjeller mellom de forskjellige stater og innen de enkelte land. Men etterat stormen på "festningen Europa" begynte og freden syntes innen rekkevidde, har overflate-stridighetene veket plassen for en enighet som lover godt for framtiden.

Mulighetene for konflikter mellom USA og England på den ene side og Sovjetunionen på den annen ser ut til å være ryddet av veien ved Moskva- og Teheran-møtene. Forhandlingene mellom Tsjekkoslovakia og Russland har hatt en lykkelig utgang. Grekerne har etter langvarige indrepolitiske stridigheter sluttet opp om en samlingsregjering under ledelse av Papandreou I Italia har en regjering uten fascistinfiserte elementer med Bonomi som statsminister avløst det meget omstridte Badoglio-regimet Også situasjonen i Jugoslavia har i den senere tid lysnet betraktelig: Kong Peter har undertegnet en overenskomst med Tito hvor han anerkjenner geriljalederen som uinnskrenket sjef for alle militære styrker i Jugoslavia. Kongen er dessuten gått med på at hans krone skal gjøres avhengig av en folkeavstemning i Jugoslavia etter krigen og han skal avholde seg fra all politisk virksomhet inntil landet er befridd. Vestmaktene og de Gaulle er kommet til en etter forholdene tilfreds stillende løsning av det franske spørsmål, og de politiske uklarheter i forbindelse med Vichy, Darlan og Giraud tilhører forlengst historien.

Men iallfall ett politisk problem står foreløpig uløst tilbake - forholdet mellom Polen og Russland. Dette problem har fått ny aktualitet i og med at russernes siste offensiv har ført dem langt inn i polsk territorium. Spørsmålet er: Vil russerne bli enige med polakkene om en polsk civiladministrasjon i de gjenerobrede områder eller vilde okkupere disse områder?

Det er først og fremst spørsmålet om Polens østgrense som har skapt konfliktene mellom de to land. Grensestridighetenes forhistorie er følgende:

Den polsk-russiske grense slik den var trukket i tiden mellom den første og den annen verdenskrig, var ikke noe verk av fredskonferansen i Paris og har ikke noe med Versailles-traktaten å gjøre. I 1919 hersket det ennå kaos i Østeuropa, og Russland sto midt oppe i borgerkrigen og var ikke representert ved fredskonferansen. De alliertes øverste råd trakk imidlertid i des. 1919 opp en demarkasjonslinje mellom Polen og Russland, en provisorisk grense, den såkalte Curzon-linje, kalt slik etter den daværende britiske utenriksminister, lord Curzon. Curzon-linjen gikk over Grodno-Bialystok-Brest-Litovsk, fulgte så elva Bug til Sokol og gikk derfra over Przemysl til Karpatene. I disse strøk er befolkningen meget blandet, og det er vanskelig å trekke opp en grenselinje som helt ut gjør rett og skjell overfor nasjonalitetene. Imidlertid er alle sakkyndige enige om at Curzon-linjen kon den ideelle løsning meget nær, den danner stort sett østgrensen for de områder hvor den polske befolkning utgjør mer enn halvparten.

Polakkene var imidlertid alt annet enn tilfreds med linjen De mintes sin storhetstid i 14-1500-årene, da riket strakte seg ned mot Svartehavet, og iallfall ville de ha grensene fra 1772 I 1920 rykket derfor polske tropper inn i Russland og trengte så langt fram som til Kiev! Men krigen ble ført med sterkt vekslende hell, og ikke mange månedar senere sto den røde arme foran Warszawa. Etter et slag der, som polakkene med fransk hjelp avgjorde til sin fordel, kom det til forhandlinger og våpenstillstand, hvorpå den endelige fred ble sluttet i Riga i mars 1921.

Da russerne var ovenpå, hadde de foreslått polakkene å slutte fred på grunnlag bl.a. av en grense som stort sett falt sammen med Curzon-linjen. Engelskmennene hadde også hele tiden vært for å trekke opp en østgrense for Polen som ikke bragte store fremmede minoriteter inn i landet, men franskmennene, som ønsket et sterkt Polen som sin allierte i ryggen på Tyskland og som bufferstat mot Sovjetrussland, støttet Pilsudski og de andre polske nasjonalister i deres krav, og så krigstrette som russerne var i 1921 - etter 7 års krig og borgerkrig - fant de å måtte bøye seg i grensespørsmålet.

Ved Riga-freden ble det derfor trukket opp en østgrense for Polen som gikk betydelig lengre øst enn Curzon-linjen, dypt inn i russisk språkområde. Resultatet var at i de områder øst for Curzon-linjen, som Russland avsto ved Riga-freden, befant det seg eg meget tallrik russisk befolkning; tyske kilder før krigen angir den til vel 4,8 millioner, amerikanske kilder har ca. 7 millioner. Bare ca. 15% av befolkningen i de omstridte østområder er polsk.

Etter Polens sammenbrudd i sept. 1939 ble det trukket opp en demarkasjonslinje mellom tysk og russisk interesseområde. Med ubetydelige avvikelser fulgte den Curzon-linjen og stemmer altså ganske godt med nasjonalitetsforholdene.

Da de russiske tropper - etterat krigslykken hadde vendt seg - pånytt rykket over grensene til det gamle Østpolen, ble grensespørsmålet igjen aktuelt mellom russerne og den polske emigrantregjering i London. Russerne holdt seg atter til Curzonlinjen som grunnlag for forhandlingene og fikk brittenes støtte i det. Men de la til at de kunne tenke seg visse korreksjoner av linjen i polsk favør; de antydet også muligheten av kompensasjon for polakkene på bekostning av Østpreussen. Men den poslke regjering har hittil avvist alle forslag om innrømmelser i grensespørsmålet, og det er for tiden brudd mellom de to regjeringer.

Men hvorfor vil ikke polakkene gi seg, når russerne har saklig rett? Årsaken er mistenksomhet. De stoler ikke på russernes ord. "Hvorfor gjøre grenseinnrømmelser", sier polakkene, "når dette fra russisk side gjøres til basis for nye krav. ---- Østre Polen er bare den første bit, når russerne har svelget den, vil de ha mer". Man kan skjønne polakkenes innstilling. Deres

land er flere ganger i løpet av de siste århundreder, senest i 1939, blitt overfalt av nabostatene som har delt landet mellom seg.

Det gjør imidlertid ikke problemet enklere at russerne heller ikke stoler på polakkene som de beskylder for å være krigersk innstillte mot Sovjetunionen. Det kan vel heller ikke nektes at hos en stor mengde polakker er hatet til Russland større enn noe annet hat. Eksilregjeringen under Mikolajczyks ledelse er nokså moderat, men den polske hær, og særlig dens øverstbefalende general Sosnkowski, skal være glødende russehatere.

Den polsk-russiske konflikt skulle imidlertid likevel ikke være uløselig. Polakkene bør kunne legge bort sin fiendtlige og mistroiske holdning overfor russerne. Stalin har sagt at han ønsker et "sterkt og fritt" Polen, og Churchill har bekreftet dette. At Russland ikke vil tolerere en anti-russisk administrasjon ved sin vest grense, er, som polakkene også må forstå, en forståelig innstilling. Mulighetene for en løsning synes nå også å være økt ved at regjeringen Mikolajczyk er blitt befridd for sine mest anti-russiske elementer. Det er også et memento at russerne aldri har anerkjent det i Polen nokså nylig opprettede nasjonalråd som polsk regjering. Dette råd, som visstnok skal ha et kommunistisk anstrøk, står i sterk opposisjon til eksilregjeringen i London.

Statsminister Mikolajczyk meddelte forleden at den hemmelige polske arme nå står i åpen kamp med tyskerne og at de bl.a. tok del i kampene rundt Vilna. Også på andre fronter har Polen ytet viktige bidrag til de alliertes seir. Etter septembernederlaget begav 90% av de polske flyverne seg til England, og de har dannet en egen flyarme innenfor R.A.F. Den polske flystyrken er den største allierte flystyrken etter den britiske og den amerikanske. I slaget om London høsten 1940 utgjorde det polske flyvåpnet 5% av R.A.F og skjøt ned 15% av de tyske maskinene over England Polens lille flåte har siden 1. sept. 1939 vært i uavbrutt kamp med tyskerne. De polske armeene i det nære Østen og i England utgjør 10 divisjoner som er moderne utrustet og ypperlige trenet. Polske tropper kjemper nå med i Italia og bær hovedbyrden av kampene på Adriaterhavsfronten. Denne militære innsats skulle også bidra til en løsning av den politiske konflikt.

- o -

Russisk presse.

Den sovjetrussiske presse består av tusenvis av by-, landsby- og fabrikkaviser, veggaviser i verkstedene og blader for fagforbundene, partiet, ungdommen og hæren. Men de viktigste er de tre store dagsaviser i Moskva, "Pravda", "Isvestia" og "Krasnaja Svesda" samt tidsskriftene "Krokodillen og "Krigen og Arbeiderklassen". Pravda (Sannheten) er verdens største dagblad med et opplag på 3 millioner eksemplarer. ("Daily Express"i London utkommer med 2,9 mill.) Russeren leser i Pravda det som det kommunistiske partis centralledelse ønsker at han skal lese. Det er det offisielle partiblad. Stalin er i sin egenskap av generalsekretær for partiet alltid interessert i den tone Pravda angir for resten av den russiske presse. Isvestia (nyhetene) er det offisielle regjeringsblad og er svært likt Pravda. Men fordi det taler på regjeringens vegne, kan det ikke brukes til "uoffisielle" angrep mot Russlands allierte f. eks. eller til meddelelser som ryktet om "forhandlinger om separatfred i Kairo" som for noen tid siden bragte en viss forstyrrelse i den allierte verden. Ved hjelp av denne avis kan man i noen grad tyde Stalins tanker.

Hver eneste front og hver eneste divisjon har sitt eget blad Dessuten fins det mange frontflyveblader men instrukser om f. eks. "hvordan tyske tanks bør bekjempes" og selvopplevede beretninger om "hvordan jeg ødela 4 tyske tanks" etc. etc. Krasnaja Svesda(Den røde stjerne) bestemmer tonen i alle disse militære publikasjoner. Bladets beste reproter er den 53-årige Ilya Ehremburg, hvis sterkt farvede artikler ofte blir trykket opp i utenlandske publikasjoner, også i fri norske aviser. Russlands nyeste og stadig mer innflytelsesrike publikasjon er Voina i Rabochi Klass (Krigen og Arbeiderklassen) som utkommer to ganger i måneden og er et forum for drøftelse av utenrikspolitiske spørsmål. Det skal være fritt for partiets innflytelse, og dets artikler representerer bare de respektive skribenters egne meninger.

K R O N I K K E N

Nr. 17 — 27. juli 1944.

ÚKEN SOM GIKK (20. - 26. juli)

Østfronten. Den russiske offensiv ruller videre med voldsom kraft langs hele fronten som nå strekker seg fra Pskow til Karpatene, en strekning på omkring 1250 km. Det er karakteristisk for den russiske strategi at mens det store operative mål i forrige uke syntes å være avskjæringen av Baltikum og general Lindemanns 35-40 tyske divisjoner, så peker de siste dagers framstøt i første rekke mot en gigantisk knipetangsbevegelse mot Warsjava. Det er klart at en inntagelse av den polske hovedstad bl.a. ville bety at ikke bare Baltikum men også Balkan ble truet med isolering. Man har lenge formodet at russerne ville sette inn et hovedstøt rett gjennom hjertet av Polen. Men den russiske strategi blir nøye avpasset etter forholdene. Hvor offensivens hovedtyngde kommer til å ligge beror ganske enkelt på hvor russerne kan trenge fortest fram. Hvis den tyske motstand på ett frontavsnitt skaper virkelige vansker for angriperen, støter russerne straks fram på andre avsnitt. Dette er muliggjort ved en gjennomført utbygging av sambandslinjer og etappevesen bak fronten og ved bruken av mindre, lettbevegelige militære enheter.

Den russiske offensiv ruller videre på en 230 km. bred front over de polske sletter mot Warsjava, som tyskerne allerede er begynt å evakuere Denne offensiv er det hurtigste framstøt i militærhistorien med en framrykking på opp til 60 km. om dagen. (d.v.s. 20 km. mer om dagen enn tyskerne under lynkrigen i 1939). Byer som Brest Litovsk og Lwow som for få dager siden lå midt i kampsonen, ligger nå igjen som motstandsøyer langt øst for frontlinjen uten at russerne har tid til å skjenke dem synderlig oppmerksomhet På 1 måned har den røde arme nådd halvveis fram til Berlin fra offensivens utgangspunkt. General Rokossovskis 1. hviterussiske arme rykket i offensivens første uke fram 180 km. i 2. uke 50 km., 130 km. i 3., og 120 km. i 4. uke. I løpet av denne måned har tyskerne over hele fronten hatt 381 000 falne og 158 480 har overgitt seg, d.v.s. et tap på 540 000 mann. Idet sikkert like mange er såret, utgjør de samlede tyske tap over 1 million mann!

Den 19. juli ble det meldt at russerne hadde brutt gjennom de tyske forsvarsstillinger nær Lwow, de såkalte Prins Eugen-stillinger. Styrker fra marsjall Konjevs 1. ukrainske arme veltet fram som en flodbølge og sto med ett slag bare 14. km. fra Lwow og 4-5 tyske divisjoner ble ringet. Styrkene rykket forbi byen; noen i n.v. retning hvor de forserte Bug og snart var Bavaruska 50 km. n.v. for Lwow på russernes hender, andre hadde en like hurtig frammarsj vestover mot Przemysl og Jaroslau, innfallsporten til Krakau. 24. juli ble Jaroslau meldt erobret og ved dens fall ble den 4. tyske armes retrett gjennom Polen avskåret og russerne truet med å omgå Przemysl fra nord. De røde styrker rykket senere over elva San på en 80 km. bred front. I og med at jernbanen mellom Lwow og Przemysl ble brutt hadde den tyske garnison i den førstnevnte by bare retrettmuligheter sørover i retning Stanislawow. Den 2. ukrainske arme under ledelse av Sjukov trengte imidlertid over Dnjestr og kampene raser i Stanislawows forsteder. Hermed er Lwow helt omringet og det kjempes også inne i byen, hvor de tyske styrker går samme skjebne imøte som de omringede avdelinger i n.v. i Brodyavsnittet, om hvem det allerede den 24. juli ble meldt at 45 000 mann hadde overgitt seg eller var blitt drept.

Etter å ha gått over Bug på en bred front mellom Lwow og Brest Litovsk, støtte russiske styrker fram mot Lublin, 9 mil fra Warsjava og den sørøstlige innfallsport til denne by. Lublin og Lukov som ligger lengre nord, ble meldt inntatt 24. juli. Russerne har her hatt ny framgang og nådd elva Visla sør for Warsjava. Ved en russisk forsering av elva Bug også nord for Brest Litovsk og ved at jernbanen mellom Brest Litovsk og Bialystok ble brutt var førstnevnte by i realiteten utflankert; general Rokossovski med sin 1. hviterussiske arme inntok Siedlce vest for Brest Litovsk og 8 mil øst for Warsjava, og fortsetter sin framrykking like inn i Polens hjerte. I frontalangrepet står russerne like foran Brest Litovsk, og 12 km. fra Bialystok; men general Sakharovs 2. hviterussiske arme truer med å omfatte den siste by fra nord og skape nok en flanketrussel mot Warsjava. General Tsjernakovskis 3. hviterussiske arme har gått

over Niemenelva på flere steder sør for Kaunas og skulle ifølge meldinger 20. juli stå 14 km. fra grensen til Østpreussen. 1. baltiske arme truer sterkt Dvinsk som nærmest er utflankert, og i Latvia har general Jeremenkos styrker brutt jernbanen mellom Riga og Königsberg og har dermed kontroll over den tyske hovedretrettvei fra Baltikum. Lengre nord er Pskow og Ostrov inntatt. Den 26. juli ble det meldt at amerikanske jagerfly for første gang hadde tatt del i kampene på Østfronten.

Det polske problem som så løselig ut etterat den polske premierminister Mikolajczyk hadde uttrykt sitt ønske om en reise til Moskva, er blitt ytterligere komplisert etter den røde armes forsering av Bug-linjen, som russerne betrakter som den naturlige grense mellom Polen og Sovjetunionen. Den polske Frihetskomite i Moskva som kontrollerer Det polske Patriotforbund i Moskva og det med det samarbeidende Nasjonale Fedrelandsråd i Warsjava, støtter Russlands krav men forlanger til gjengjeld hele Østpreussen og deler av Pommern og Schlesien. Komiteen mener at Fedrelandsrådet er eneste lovlige polske regjering og at eksilregimet er ukonstitusjonellt. Emigrantstyret på sin side stempler Frihetskomiteen som en liten klikk med ukjente kommunister, som ikke representerer folket, i motsetning til Londonregjeringen som står i kontakt med det underjordiske Polen og har befaling over hæren. Utenrikskommisær Molotov uttalte forleden at russerne like lite villeovertå administrasjonen i Polen som i noe annet land som får sin frihet tilbake. Man ville, fortsatte han, prøve å få i stand en avtale med Den polske frihetskomite om civiladministrasjonen. Eden uttalte omtrent samtidig i underhuset at det ikke var noen endring i den britiske regjerings standpunkt til den polske regjering. England ville fortsatt godkjenne den polske emigrantregjering i London (liksom de andre vesteuropeiske statene).

Vestfronten: De nye angrep som ble satt igang den 19. juli s. og s.ø. for Caen av britiske og kanadiske tropper og på vestsiden av Cotentin-halvøya av amerikanske tropper, døde hen etter få dager hovedsakelig p.g.a. voldsomt regnvær. Flyvåpnet benyttet godværsstundene innimellom til rekognosering og anfall. 24. juli angrep således 1600 fly tyske kolonner, bensin- og oljelagre og jernbanetomter. Markoperasjonene hadde bare lokal karakter inntil det 25. juli ble meldt om en ny offensiv s. for Caen og på det amerikanske avsnitt. I Caen-avsnittet raser det forbitrede kamper, mens amerikanerne har laget gjennombrudd 4 km. vest for St. Lo og fortroppene har avansert 11 km.

De franske partisaner har fortsatt sin kamp bak de tyske linjer. (De har bl.a. avskåret enhver jernbaneforbindelse mellom Vichy og utenverdenen). Innlandsstyrkene er i den senere tid blitt tre ganger så store idet tidligere uorganiserte franskmenn har fulgt motstandsrådets oppfordring om sabotasje og generalstreik.

General Montgomery uttalte for en uke siden at de allierte hittil hadde tatt 60 000 fanger i Normandie. De samlede tyske tap i fanger, sårede og falne beregnes til 156 000 mann. Målet er, sa generalen, å svekke det tyske personell og materiell. - Hvis man synes det går smått i Normandie skal man huske disse ord og ta i betraktning at tilintetgjørelsen av fiendtlige styrker kan bety mer for krigens hurtige avslutning enn terrengvinninger.

Sørfronten: Etter erobringen av Gother-linjens tre forpoststillinger Livorno, Arezzo og Ancona har de allierte hatt relativt rask framgang. På vestkysten har 5. arme rykket inn i Pisa og ryddet byens søndre del for tyske tropper. Snart er hele byen på allierte hender. Florens, Gotherlinjens midtstilling, blir utsatt for vifteformede angrep fra franske, amerikanske og britiske styrker. Franske tropper står 16 km. fra byen, brittene har under sin framrykking gjennom Arnodalen nådd et punkt ca. 20 km. fra byen, amerikanerne har posisjoner 28 km. sør for Florens. Polske tropper på Adriaterhavsavsnittet hadde allerede 21. juli rykket 20 km. forbi Ancona.

Den tyske hovedforsvarslinje, den såkalte Gotherlinjen, begynner i vest omtrent ved Carrara nord for Pisa og følger så de høye fjellkjedene nord for den brede Arnodalen. Linjen går altså rett nord for Florens og slutter i øst mellom Rimini og Pesaro. I vest går fjellkjedene helt ut i havet, men de ender 20-30 km. før Adriaterhavskysten. Her er det altså en luke som kan vise seg å bli skjebnessvanger.

Det fjerne Østen: Allerede for et par uker siden kastet amerikanerne de siste japanerne på Saipan på sjøen. Øya er senere blitt benyttet som base for bombe angrepene mot Bonim-øyene sørøst for Japan. I siste uke har amerikanerne gjort landgang på 2 nye øyer i Marianne-gruppen, Tinian og Guam, begge sør for Saipan. De behersker allerede den nordlige del av sistnevnte øy. Den amerikanske omfatningsstrategi i Stillehavet har vært gjennomført med stor dyktighet og relativt små tap. Amerikanerne har ikke hoppet fra øy til øy nordover gjennom hele det uendelig Stillehav, noe som ville kreve både lang tid og store tap; ikke minst takket være flåten har de kunnet foreta store knipetangsbevegelser og gå ilend på øyer langt nord for de egentlige frontlinjer. Neste operative mål synes å være Bonim-øygruppen som er et ypperlig utgangspunkt for Japans bombing. Så sårbart som Japan er for anfall fra luften og så lite lys som matsituasjonen i landet ter seg, er det ikke rart at Keiseren er urolig for krigens videre utvikling og at det har vært regjeringskrise.

Krigen i luften: Forat man på grunnlag av de sparsomme meldinger lettere skal kunne vurdere flyvåpnets karakter og innsats, tillater vi oss å sitere følgende redegjørelse fra Håndslag:

"Man skjelner prinsipiellt mellom strategiske og taktiske luftoperasjoner. I de strategiske operasjonene opptrer flyet som et selvstendig våpen som tar sikte på å løse egne oppgaver som i prinsipp kan sidestilles med markoperasjonenes eller flåteoperasjonenes - nemlig å redusere motstanderens krigspotensial og befolkningens krigsmoral gjennom angrep på hjemmefronten. De taktiske flyoperasjonene inngår som et ledd i kombinerte strategiske operasjoner hvor hovedvekten ligger på marken, d.v.s. de har til oppgave å lette markoperasjonene dels gjennom direkte å gripe inn i kampene gjennom angrep på fiendens panservåpen og troppekonsentrasjoner, dels gjennom å hindre hans omgrupperinger, framføring av forsterkninger eller reparasjoner av materiell.

De strategiske flyoperasjonene har i det siste halve år fått et meget dramatisk forløp gjennom storbombingen av de tyske byene; de taktiske får man derimot aldri så klart inntrykk av, da virkningen bare viser seg i den kombinerte krigførings resultater. .....

I løpet av hele krigen (inntil mai måned) har tyskerne sloppet 40 000 tonn bomber over England. I 1941 slapp det anglosaksiske flyet 30 000 tonn bomber over tysk og tysk-kontrollert område, i 1942 55 000 tonn, i 1943 130 000 tonn. Rekorden for en enkelt raid var inntil årsskiftet 2,300 tonn. For de siste måneder gjelder følgende bombetall: mars 70 000 tonn (fra England: amerikanerne 30 000, RAF 24 000, fra Italia og Egypt 15 000), april: 106 000 tonn (henholdsvis 43 000, 38 000 og 25 000) og mai: 170 000 (henholdsvis 60 000, 60 000 og 50 000). ...."

Den kraftige luftoffensiv har fortsatt med uforminsket kraft siste uke. Dag og natt kaster allierte bombemaskiner med baser i England, Italia, Normandie, Egypten, Midtøsten og gjennomgangsbaser i Russland sin last over tysk- og tysk- kontrollerte områder.

Amerikanske bombefly (i antall opptil 1200) har angrepet bl.a. Leunaerke ved Leipzig, flyplasser nær München, kullagerfabrikkene i Schweinfurt. Britiske bombere har kastet over 2500 tonn bomber over flåtehavnen i Kiel, hjemsøkt Stuttgart 2 ganger med angrep på 2000 tonn og 2500 tonn, (Stuttgart har fabrikker for framstilling av presisjonsinstrumenter), osv. Moskitos har flere ganger vært over Berlin, dessuten over Frankfurt, Mannheim og Bremen og 2 netter i trekk bombet oljelagre ved St. Nazaire. Startplassene for de flygende bomber og oljemål i Ruhr har også vært angrepet. Fra Italia har målene vært oljeraffinerier og andre anlegg i Tsjekkoslovakia, oljeraffinerier nær Bucuresti og Ploesti og mål i Jugoslavia og Albania, flyplasser i Sydfrankrike og havneanlegg i Genua og fabrikker i Turin. Fly fra Midtøsten har senket tyske konvoiskip i Egeerhavet.

- o -

Fra Norge meldes at det for den politiske kartlegging på Kongsvinger ble sendt ut 1000 spørreskjemaer. Ytterst få (16?) har svart, til tross for trusslene i den lokale presse fra fylkesfører Aass og lagfører Husebye. -

Tyskerne har i en fransk by i departementet Haute Vienne uten noen som helst foranledning drept 800 mennesker. -

Under urolighetene i Kjøpenhavn stormet danske patrioter nazistenes kontor og tok med seg nazistpartiets medlemslister. -

Varsko til ungdommen!

Dere har knust fiendens første forsøk på mobilisering. Men tro ikke at faren er over! I Randstatene tvangsmobiliserer tyskerne for annen gang - etterat første forsøk ble mislykket. Lokale forsøk på å innfange dere er gjort flere steder. Fienden fører nå en "beroligende" politikk for å få dere tilbake. Han er klar over at det er umulig å fange dere inn når dere er spredt utover landet. Derfor gjør han ingen ting før dere er kommet tilbake til hjem og arbeidsplass. Og så kommer det store kuppet.

Sørg for at fangsten blir like liten da også! Det er ikke vanskelig å få noe å gjøre på landsbygda nå - og ved de nye forordninger om byfolks matauk på landet er kontrollen blitt vanskeliggjort og risikoen for angiveri minsket til et minimum.

Det er hardt å arbeide på landet - men det er hardere å slåss mot tyskerne i Normandie.

Det kreves utholdenhet til å arbeide under fremmede og uvante forhold til krigen er slutt - men soldatene som skal vinne krigen på slagmarken må være ennå seigere.

Vis at unge nordmenn idag er like offervillige som soldater ved fronten! La dere ikke narre! Hold dere fortsatt vekk fra byer og tettgrendte strøk!

Vi appelerer til alle som leser dette å la advarslen gå videre til guttene og deres foreldre. Og alle som har innflytelse over de unge -- særlig foreldrene - må være klar over alvoret i situasjonen og hjelpe guttene til å holde seg unna.

- o -

Blokaden av offentlige stillinger.

Parolen går ut på at ingen søker stilling i stat eller kommune eller i offentlige foretagender som f.eks. A/S Vinmonopolet og A/S Oslo Sporveier. Ingen offentlig funksjonær eller arbeider søker annen offentlig stilling, avansement eller lønnsforbedring. Enhver plikter så langt han kan å la seg beordre til annen stilling. - Unntatt fra parolen har hittil bare vært sykehusbetjeningen, leger pleiepersonale i sin alminnelighet. Fra nå av unntas også de aktive brannmannskaper og befal ved landets brannvesener.

Innenriksdepartementets søknads-eller personalskjema må ikke utfylles.

Bestemmelsen om boykott av alle NS-propagandamøter gjelder fremdeles.

Blokaden av offentlige stillinger har skapt de største vanskler for NS og tyskerne i Norge. Den har delvis hindret dem i å utføre mange av deres planer og er dermed blitt et viktig våpen i kampen for Norges frihet. Den har ved siden herav også i høy grad bremset på de politiske avskjeder, forfølgelser og overgrep mot de offentlige funksjonærer.

Illojal opptreden fra almenheten og fra offentlige funksjonærers side vil ikke bli tålt. Enhver tjenestemann som har med ansettelser å gjøre må være seg sitt ansvar etter parolen bevisst.

Alle ansettelser, lønnsforbedringer og forfremmelser som er skjedd under NS og tyskerne vil - uansett om de er foretatt etter beordring eller søknad - etter krigen bli tatt opp til revisjon. Enhver som har brutt parolen må senere stå til regnskap og ta konsekvensene.

- o -

Matauk for byfolket.

Hjemmefrontens vellykkede kamp mot arbeidsmobiliseringen har ikke bare hatt tilfølge at ungdommen foreløpig er berget - men makthaverne har måttet gjøre en radikal kuvending i sin arbeidspolitikk. Ivår kom det flere forordninger som forbød arbeidskontorene å skrive ut arbeidskraft til jordbruket, men nå skal byfolk få arbeide på landet så mye de lyster! Men hestehoven er ikke god å skjule. Det hele skal arrangeres av arbeidskontorene Ingen må nære noen illusjoner om de nye signaler. Den som er "innsatsdyktig" og har anledning til å reise på landet nå, risikerer å bli sendt omgående til krigsinnsats. Reis på landet og hjelp til i matauken - men meld det ikke til arbeidskontorene. Den bonden du arbeider hos vil sikkert sørge for å holde deg skadesløs for det du går glipp av ved å omgå arbeidskontoret. Vil han ikke det, er han ikke verd din hjelp.

- o -

Demokratisk disiplin.

Da tyskerne i begynnelsen av krigen stormet fram over Europa, syntes det som om ingenting kunne stoppe dem. Denne uhyggelige militære overlegenhet skyldtes først og framst demokratienes manglende forberedelser; men den skyldtes også i høy grad tyskernes enestående organisasjonsevne og disiplin.

Den tyske militærdisiplinen er jernhård og følelsesløs; den regner med mennesker på samme måte som med maskiner og våpen. Den tyske militære ledelse har hele tiden visst at deres order ville bli fulgt, hva enn disse ordrer gikk ut på: grusomme forfølgelser eller et selvmordsforetagende. Hvis man spør en tysk offiser som ikke er nazist, og som reagerer mot grusomhetene, om hvorfor han allikevel fortsetter, så vil han gjerne svare: "Jeg er soldat. Jeg følger ordre". Denne tyske militære innstilling tåler ingen opposisjon, ingen kritikk - den krever blind lydighet, blind lydighet.

Den tyske militærmaskin som er bygget opp på denne kadaverdisiplin, kan feire store triumfer sålenge alt går etter programmet.

Til å begynne med gikk også alt etter programmet, og en eller to om gangen ble Europas nasjoner kjørt ned i mørket for å prøve nazistenes redselstyre. Det hele var et ubrudt seierstog for tyskerne, fordi de demokratiske nasjonene var så dårlig rustet; men også like meget fordi de inn i det siste nektet å forstå at de alle var i samme båt, - fordi de manglet demokratisk disiplin og solidaritetsfølelse. Dette gjaldt alle Europas nasjoner, men særlig de små nøytrale. Det var utenkelig for disse å slutte seg sammen med andre demokratier for å møte faren i fellesskap. Og ennå idag reagerer de fleste av oss mot tanken på et forbund mellom England og Vesteuropas små demokratier. Det vil bety et lite inngrep i vår suverenitet, og det kan vi ikke tåle. Da følger vi heller en vei som kan føre til at vår suverenitet blir trampet helt ned.

Likeledes viste en rekke av de statene som ble overfalt av nazistene, på en sørgelig måte at de fullstendig manglet demokratisk disiplin innad. Dette gjaldt særlig Frankrike. Her drog alle til hver sin side, helt til det siste - helt inn i katastrofen.

Etter Frankrikes fall stod tyskerne overfor England - overfor et England som i likhet med de andre demokratier hadde sviktet i mellomkrigstiden - et England som var uforberedt og som ikke hadde klart å samle demokratiene til motstand. Men overfor katastrofen sviktet ikke England, som Frankrike hadde gjort. Det viste tyskerne at de forakteliges, humane demokratene ikke var så degenererte som herrefolket trodde. Engelskmennene viste et mot og en disiplin som kunne mer enn konkurrere med tyskernes. Men det var en disiplin av et helt annet slag. Det var ikke blind lydighet, det var demokratisk disiplin - en disiplin som bygget på vurdering. Fordi engelskmennene innså faren innordnet de seg frivillig i krigsanstrengelsene med en enestående offervillighet; men de underkastet seg ikke kritikkløst ledelsen Parlamentet og folket gav i farens stund regjeringen en nesten diktatorisk fullmakt; men ikke et øyeblikk ble ytringsfriheten oppgitt. Et stormvær av våken kritikk har krigen igjennem vært rettet mot alle offisielle militære og sivile disposisjoner, og folket har sett til at ingen av deres demokratiske rettigheter ble truet.

Samtidig er England kanskje det mest totalmobiliserte land av alle i denne krigen - diktaturene også tatt med i betraktningen. Kritikkens og ytringsfrihetens har aldri betydd splittede krefter, aldri illojal opptreden i den felles kampen. Denne kritikken, som av motstanderne stadig er blitt misforstått og oppfattet som indre splittelse, har vandret side om side med en frivillig disiplin og en trang til å yde og ofre som i en av verdenshistoriens mørkeste stunder tendte et lys som vil skinne gjennem tidene. Denne evnen til å samarbeide lojalt med politiske motstandere uten at de demokratiske friheter gis opp - den kan vi vel kalle demokratisk disiplin.

Disse realiteter kan lære oss meget - lære oss en innstilling vi trenger nå og som kan hjelpe oss når verden skal bygges opp igjen etter krigen. Krigen har vist oss at frihet og disiplin kan forenes. Krigen har vist oss at demokrati ikke skal være anarki, men at solidariteten må være det bærende.

Reiser det seg tvister mellom nordmenn hjemme eller ute er det vår plikt å minne dem om at det er mot nazistene vi slåss, ikke mot nordmenn. Vår plikt mot alle de som har gitt sitt liv og mot de som sitter i Gestapos fengsler er at vi samarbeider lojalt. Hender det i blandt at noen svikter og behandler

dem som mener anderledes sjofelt, bør man ha disiplin nok til å overse det. Men de illojale har ingen rett til å kalle seg frihetens forkjempere.

Det skader ikke at vi er uenige. Det viser at vi er våkne. Kjemper vi for demokrati, så kjemper vi dermed for retten til å hevde våre oppfatninger. Men våre meninger kan vi hevde med full styrke samtidig som vi behersker oss, for samholdets skyld. Det gjelder alt idag, og vi må gjøre en stor innsats på mange måter.

Det kreves selvsagt meget for å vise en slik disiplin. Det kreves også fantasi for å forstå at mennesker med en annen oppfatning enn en selv kan være i god tro. Men skal demokratiet trives må vi forstå dette. Ingen må tro at han alene har rett.

Vi skal iallfall ikke i en mørk tid gi nazistene rett i at demokratiet bare er prat og uenighet uten evne til samhold og samarbeid. Så langt må vi heller ikke drive vår individualisme at vi blir uta av stand til å jenke oss etter våre medborgere. Da får demokratiet en mørk framtid. Da vil det mørkne for friheten og individualismen. - o -

Revolten i Tyskland.

Ryktene har gått høyt omkring siste ukes indrepolitiske krise i Tyskland. London-radioen har i sine meldinger i stor utstrekning måttet bygge på ubekreftede opplysninger, som må taes imot, med en viss reservasjon, og det vil i det hele drøye noen tid før man kan skimte utviklingens konturer gjennom det tykke tåketeppe av censur og kontroll som hviler knugende over det tyske rike. Men man kan alt nå gjøre noen foreløpige refleksjoner:

Torsdag 21. juli ble Hitler utsatt for et attentat. Samtidig forsøkte en del tyske generaler å gripe makten i Berlin og opprette en ny riksregjering bl.a. ved å spre ut ryktet om at Hitler var død. Mange var i begynnelsen tilbøyelige til å tro at attentatet var fingert og var nazistenes nye versjon av "riksdagsbrannen". "Førerens", Gørings og Storadmiral Dønitz taler like etter gjorde det imidlertid sannsynlig at nazistene virkelig sto overfor velorganiserte innenlandske motstandere. Det er også verd å merke seg at ingen talte på vegne av hæren. Generalfeldmarsjall Keitel forholdt seg taus.

Ifølge offisielle tyske meldinger ble den militære revolte, som var ledet av noen "avdankede" generaler, øyeblikkelig slått ned. Men de drastiske forholdsregler som ble truffet, proklamasjonene til det tyske folk om ikke å adlyde ordre fra opprørerne og Himmlers utnevnelse til øverstkommanderende for hjemmehæren taler et annet språk. Det tyske nyhetsbyrå Transocean innrømmet da også at opposisjonen hadde et fint forgrenet organisasjonsnett utover hele Tyskland; Alfred Rosenberg uttalte at de allierte nå hadde lagt en femte front inne i Tyskland og Göring rettet voldsomme anklager mot en rekke frontgeneraler. Himmler og hans håndgangne menn har satt igang kraftige utrenskninger av langt større målestokk enn junioppgjøret i 1934. Ubekreftede meldinger går ut på omfattende arrestasjoner i Berlin (ryktet nevner bla. Schacht, von Neurath og von Mackensen som inntil nylig hadde en stor kommando i Italia), mange selvmord blandt de militære, oppstander og urolighoter særlig i de bombeherjede distrikter og væpnete sammenstøt mellom hæren og SS i Sydtyskland. Det er også et åpent spørsmål hvem som går inn under betegnelsen "avdankede" generaler. Omfatter den Tysklands største militære begavelser som von Rundstedt, von Lisst, Halder, Brauchitsch, von Kleist, von Mannhein, von Bock etc ? Alle disse er etterhvert blitt avskjediget og erstattet med mer nazivennlige generaler. I disse siste dager har den naziorienterte general Guderian avløst generaloberst Zeitzler som generalstabschef. Hitler har heller ikke formådd å avtvinge de nevnte generaler noen lojalitetserklæring. Bare en av de militære sjefer i øst har avgitt en slik erklæring, og heller ikke fra Italiasjefen Kesselring er der innløpet noen underdanig hyllest til Føreren.

Det er på det nåværende tidspunkt vanskelig - eller umulig - å uttale seg om revoltens omfang og fremtidige betydning. Men nederlagssymptomene er begynt å vise seg. Alt på forhånd syntes det klart at den eneste virkelig farlige opposisjon mot naziregimet måtte komme fra hæren. Nå har opposisjonen tonet flagg og Hitler har erklært den åpen kamp.

Den militære ledelse har en del av ansvaret for naziregimet idet den lot Hitler overta makten i 1933. Begge parter hadde samme mål: herredømmet over det europeiske fastland. Generalstaben, som alltid har vært en stat i staten, betraktet Hitler som et underordnet redskap til å nå sitt mål. Hitler på sin side hadde en misjon han ville utføre uten innblanding fra andre. Hitler vant første omgang ved sine store politiske "seire" som Rihnlandbesettelsen i 1936, Anschluss og Münchenoverenskomsten. I lynkrigfasen i 1940-41 var også samarbeidet det beste mellom de militære og politikerne. Men så begynte Hitlers intuisjon å svikte. Skismaet mellom de to konkurrenter ble en virkelig realitet etter Stalingradkatastrofen i begynnelsen av 1943. Så lenge de tyske armeer trengte seierrike fram mot Kreml kom ingen uoverenstemmelser for dagen. Men etterhvert som de tyske troppestyrker ble kastet lengre og lengre tilbake av en fiende som var tallmessig og materiellt overlegen, måtte hærledelsen begynne å økonomisere med resursene. Krigsledelsen har søkt å løse mannskapsproblemet gjennom frontforkortninger og tilbaketrekning av linjene i øst. Men politiske hensyn har blandet seg inn og motvirket denne strategi. Den planmessige retrett er ustanselig blitt avløst av menigsløse og kostbare prestisje-kamper til "siste mann", som har hindret en rasjonell tilbaketrekning av troppene til bedre forsvarsstillinger innenfor festningen Europas indre skanser. Hitler har ved sin stivnakkede pinnsvinstilling-strategi hindret en samlet tysk motstand og forårsaket at de retirerende divisjoner en etter en er blitt nedkjempet av den fremadstormende røde arme. I den senere tid har garnisonene i Minsk, Pinsk og Vilna vært slike øyer i det røde hav og samme skjebne truer nå Dvinsk, Lwow og Brest Litovsk. Men det er antagelig Hitlers ordre til general Lindemann om å holde den baltiske front til siste mann, som har fått begeret til å flyte over.

Den nøkternt vurderende tyske militære ledelse har sikkert lenge forstått at slaget er tapt. Tyskerne har i de siste 74 dager mistet ca 700 000 mann i falne, sårete og fanger, d.v.s. næsten 10 000 mann om dagen (Mot 1000 mann pr. dag i de siste sorte høstmåneder i 1918). Slike tall kan ikke undgå å gjøre sin virkning. Krigsledelsen vil være tilbøyelig til å prøve å redde hva som reddes kan. Det gjelder å få armeen mest mulig intakt ut av krigen. Så kan man senere gå igang med planleggingen av en 3. verdenskrig. Hitler og hans gjeng derimot har hugget alle broer av; de vil kjempe til siste mann; kanskje vil det skje et mirakel. De er også allerede begynt å organisere en illegal bevegelse som skal begynne å virke under den allierte okkupasjon i håpet om en splittelse mellom de forenede nasjoner iallfall etter krigen.

Symptomatisk for tilstandene på østfronten er det at 24 tyske generaler er tatt til fange i den senere tid (11 er falt). 16 av disse fangne generaler rettet forleden en appell til de tyske offiserer og soldater om å fornekte Hitler og gjøre slutt på krigen. Deres erfaringer fra to verdenskriger sier dem at det er håpløst å fortsette kampen. Skandalen innen det tyske hovedkvarter i Athen tyder heller ikke på noen god kampmoral. Tyske offiserer begynte å skyte på hverandre over konferansebordet. 6 døde under "forhandlingnene", 3 mistet livet umiddelbart etterpå.

Det er vanskelig å si hvem som vil gå av med seiren i denne strid mellom parti og hær og hvor dyptgående den er. Hvor lenge kan f. eks. Hitler ennå stole på sine væpnede styrker? Den tyske armees slagkraft blir iallfall svekket ved disse stridigheter, - og Himmlers makt er blitt ennå større. I en tale under sitt besøk i Normandie uttalte Churchill at situasjonen i Tyskland er alvorlig. "Det er tegn som tyder på at krigen kan bli slutt før vi hadde regnet med det."

Man kan spørre: Er det noen muligheter for at denne militære revolte vil gi støtet til en politisk reisning mot det nazistiske åk? Kan man i det hele kalkulere med et sammenbrudd av den tyske hjemmefront. De som mener dette vil kanskje støtte sitt standpunkt på den tyske revolusjon i 1918. Men man må være oppmerksom på at Tysklands militære nederlag var fullstendig på det rene før hjemmefronten brøt sammen og før det overhodet var tilløp til revolusjon. Det må også betenkes at det under forrige verdenskrig fantes en legalt arbeidende opposisjon med betydelige resurser til disposisjon og dessuten relativ yttringsfrihet i presse og parlament. Nazistene har i over 10 år systematisk kvalt og utryddet ethvert tilløp til opposisjon. Millioner av tyskere er naturligvis mer eller mindre anti-nazistisk innstillet, men de har ingen mulighe-

dem som mener anderledes sjofelt, bør man ha disiplin nok til å overse det. Men de illojale har ingen rett til å kalle seg frihetens forkjempere.

Det skader ikke at vi er uenige. Det viser at vi er våkne. Kjemper vi for demokrati, så kjemper vi dermed for retten til å hevde våre oppfatninger. Men våre meninger kan vi hevde med full styrke samtidig som vi behersker oss, for samholdets skyld. Det gjelder alt idag, og vi må gjøre en stor innsats på mange måter.

Det kreves selvsagt meget for å vise en slik disiplin. Det kreves også fantasi for å forstå at mennesker med en annen oppfatning enn en selv kan være i god tro. Men skal demokratiet trives må vi forstå dette. Ingen må tro at han alene har rett.

Vi skal iallfall ikke i en mørk tid gi nazistene rett i at demokratiet bare er prat og uenighet uten evne til samhold og samarbeid. Så langt må vi heller ikke drive vår individualisme at vi blir ute av stand til å jenke oss etter våre medborgere. Da får demokratiet en mørk framtid. Da vil det mørkne for friheten og individualismen. - o -

Revolten i Tyskland.

Ryktene har gått høyt omkring siste ukes indrepolitiske krise i Tyskland. London-radioen har i sine meldinger i stor utstrekning måttet bygge på ubekreftede opplysninger, som må taes imot med en viss reservasjon, og det vil i det hele drøye noen tid før man kan skimte utviklingens konturer gjennom det tykke täketeppe av censur og kontroll som hviler knugende over det tyske rike. Men man kan alt nå gjøre noen foreløpige refleksjoner:

Torsdag 21. juli ble Hitler utsatt for et attentat. Samtidig forsøkte en del tyske generaler å gripe makten i Berlin og opprette en ny riksregjering bl.a. ved å spre ut ryktet om at Hitler var død. Mange var i begynnelsen tilbøyelige til å tro at attentatet var fingert og var nazistenes nye versjon av "riksdagsbrannen". "Førerens", Gørings og Storadmiral Dönitz taler like etter gjorde det imidlertid sannsynlig at nazistene virkelig sto overfor velorganiserte innenlandske motstandere. Det er også verd å merke seg at ingen talte på vegne av hæren. Generalfeldmarsjall Keitel forholdt seg taus.

Ifølge offisielle tyske meldinger ble den militære revolte, som var ledet av noen "avdankede" generaler, øyeblikkelig slått ned. Men de drastiske forholdsregler som ble truffet, proklamasjonene til det tyske folk om ikke å adlyde ordre fra opprørerne og Himmlers utnevnelse til øverstkommanderende for hjemmehæren taler et annet språk. Det tyske nyhetsbyrå Transocean innrømmet da også at opposisjonen hadde et fint forgrenet organisasjonsnett utover hele Tyskland; Alfred Rosenberg uttalte at de allierte nå hadde lagt en femte front inne i Tyskland og Göring rettet voldsomme anklager mot en rekke frontgeneraler. Himmler og hans håndgangne menn har satt igang kraftige utrenskninger av langt større målestokk enn junioppgjøret i 1934. Ubekreftede meldinger går ut på omfattende arrestasjoner i Berlin (ryktet nevner bla. Schacht, von Neurath og von Mackensen som inntil nylig hadde en stor kommando i Italia), mange selvmord blandt de militære, oppstander og uroligheter særlig i de bombeherjede distrikter og væpnete sammenstøt mellom hæren og SS i Sydtyskland. Det er også et åpent spørsmål hvem som går inn under betegnelsen "avdankede" generaler. Omfatter den Tysklands største militære begavelser som von Rundstedt, von Lisst, Halder, Brauchitsch, von Kleist, von Mannhein, von Bock etc ? Alle disse er etterhvert blitt avskjediget og erstattet med mer nazivennlige generaler. I disse siste dager har den naziorienterte general Guderian avløst generaloberst Zeitzler som generalstabschef. Hitler har heller ikke formådd å avtvinge de nevnte generaler noen lojalitetserklæring. Bare en av de militære sjefer i øst har avgitt en slik erklæring, og heller ikke fra Italiasjefen. Kesselring er der innløpet noen underdanig hyllest til Føreren.

Det er på det nåværende tidspunkt vanskelig - eller umulig - å uttale seg om revoltens omfang og fremtidige betydning. Men nederlagssymptomene er begynt å vise seg. Alt på forhånd syntes det klart at den eneste virkelig farlige opposisjon mot naziregimet måtte komme fra hæren. Nå har opposisjonen tonet flagg og Hitler har erklært den åpen kamp.

Den militære ledelse har en del av ansvaret for naziregimet idet den lot Hitler overta makten i 1933. Begge parter hadde samme mål: herredømmet over det europeiske fastland. Generalstaben, som alltid har vært en stat i staten, betraktet Hitler som et underordnet redskap til å nå sitt mål. Hitler på sin side hadde en misjon han ville utføre uten innblanding fra andre. Hitler vant første omgang ved sine store politiske "seire" som Rihnlandbesettelsen i 1936, Anschluss og Münchenoverenskomsten. I lynkrigfasen i 1940-41 var også samarbeidet det beste mellom de militære og politikerne. Men så begynte Hitlers intuisjon å svikte. Skismaet mellom de to konkurrenter ble en virkelig realitet etter Stalingradkatastrofen i begynnelsen av 1943. Så lenge de tyske armeer trengte seierrike fram mot Kreml kom ingen uoverenstemmelser for dagen. Men etterhvert som de tyske troppestyrker ble kastet lengre og lengre tilbake av en fiende som var tallmessig og materiellt overlegen, måtte hærledelsen begynne å økonomisere med resursene. Krigsledelsen har søkt å løse mannskapsproblemet gjennom frontforkortninger og tilbaketrekning av linjene i øst. Men politiske hensyn har blandet seg inn og motvirket denne strategi. Den planmessige retrett er ustanselig blitt avløst av menigsløse og kostbare prestisje-kamper til "siste mann", som har hindret en rasjonell tilbaketrekning av troppene til bedre forsvarsstillinger innenfor festningen Europas indre skanser. Hitler har ved sin stivnakkede pinnsvinstilling-strategi hindret en samlet tysk motstand og forårsaket at de retirerende divisjoner en etter en er blitt nedkjempet av den fremadstormende røde arme. I den senere tid har garnisonene i Minsk, Pinsk og Vilna vært slike øyer i det røde hav og samme skjebne truer nå Dvinsk, Lwow og Brest Litovsk. Men det er antagelig Hitlers ordre til general Lindemann om å holde den baltiske front til siste mann, som har fått begeret til å flyte over.

Den nøkternt vurderende tyske militære ledelse har sikkert lenge forstått at slaget er tapt. Tyskerne har i de siste 74 dager mistet ca 700 000 mann i falne, sårete og fanger, d.v.s. næsten 10 000 mann om dagen (Mot 1000 mann pr. dag i de siste sorte høstmåneder i 1918). Slike tall kan ikke undgå å gjøre sin virkning. Krigsledelsen vil være tilbøyelig til å prøve å redde hva som reddes kan. Det gjelder å få armeen mest mulig intakt ut av krigen. Så kan man senere gå igang med planleggingen av en 3. verdenskrig. Hitler og hans gjeng derimot har hugget alle broer av; de vil kjempe til siste mann; kanskje vil det skje et mirakel. De er også allerede begynt å organisere en illegal bevegelse som skal begynne å virke under den allierte okkupasjon i håpet om en splittelse mellom de forenede nasjoner iallfall etter krigen.

Symptomatisk for tilstandene på østfronten er det at 24 tyske generaler er tatt til fange i den senere tid (11 er falt). 16 av disse fangne generaler rettet forleden en appell til de tyske offiserer og soldater om å fornekte Hitler og gjøre slutt på krigen. Deres erfaringer fra to verdenskriger sier dem at det er håpløst å fortsette kampen. Skandalen innen det tyske hovedkvarter i Athen tyder heller ikke på noen god kampmoral. Tyske offiserer begynte å skyte på hverandre over konferansebordet. 6 døde under "forhandlingnene", 3 mistet livet umiddelbart etterpå.

Det er vanskelig å si hvem som vil gå av med seiren i denne strid mellom parti og hær og hvor dyptgående den er. Hvor lenge kan f. eks. Hitler ehnå stole på sine væpnede styrker? Den tyske armees slagkraft blir iallfall svekket ved disse stridigheter, - og Himmlers makt er blitt ennå større. I en tale under sitt besøk i Normandie uttalte Churchill at situasjonen i Tyskland er alvorlig. "Det er tegn som tyder på at krigen kan bli slutt før vi hadde regnet med det."

Man kan spørre: Er det noen muligheter for at denne militære revolte vil gi støtet til en politisk reisning mot det nazistiske åk? Kan man i det hele kalkulere med et sammenbrudd av den tyske hjemmefront. De som mener dette vil kanskje støtte sitt standpunkt på den tyske revolusjon i 1918. Men man må være oppmerksom på at Tysklands militære nederlag var fullstendig på det rene før hjemmefronten brøt sammen og før det overhodet var tilløp til revolusjon. Det må også betenkes at det under forrige verdenskrig fantes en legalt arbeidende opposisjon med betydelige resurser til disposisjon og dessuten relativ yttringsfrihet i presse og parlament. Nazistene har i over 10 år systematisk kvalt og utryddet ethvert tilløp til opposisjon. Millioner av tyskere er naturligvis mer eller mindre anti-nazistisk innstillet, men de har ingen mulighe-

ter for å slutte seg samman og ingen ledere som kan vise veien. Mange tyskere er også intelligente nok til å dissekere det nazistiske system og hensynsløst blottstille alle dets feil, men de har ikke styrke eller vilje til å gå lengre enn til resonnementet.

Bombekrigen, som skaper stadig større forvirring i produksjons- og transportapparatet, virker ifølge de fleste iakttagere nærmest demoraliserende på civilbefolkningen. Korrupsjonen griper om seg, svartebørsen florerer og arbeidsgleden er på rask retur. Men gjøre oppstand? Nei, det er for farlig. Den enkelte tysker har vel også en uklar følelse av at han ikke har noe annet valg enn å fortsette krigen. Hvis de militære går i spissen, vokser imidlertid chansene for at befolkningen følger etter. Det eksisterer også en organisert politisk opposisjon og ikke minst utgjør de 14 millioner utenlandske arbeidere i Tyskland en latent trussel mot Rikets sikkerhet.

- o -

Hjelp ikke tyskerne!!

De siste ukers militære hendelser har gjort det klart at den tyske krigsmaskin er ytterst anstrengt. Kanskje trengs det bare et lite puff for å velte den overende og for å gjøre slutt på krigen og millioner av mennesker lidelser.

Norge har gjennom 4 lange år ytet sitt bidrag til svekkelsen av den tyske krigspotensial ved sabotasje mot krigsviktige anlegg, ved arbeidstrenering ved alle de bedrifter fienden kan dra nytte av og ved steilt å nekte enhver form for "nasjonal" arbeidsinnsats.

Disse former for motstand vil bli fortsatt og utvidet. Det er vel intet begrunnet håp om at de som hele tiden direkte har arbeidet for tyskerne vil eller kan dra seg tilbake nå. De har truffet sitt valg og vil bli behandlet deretter. Men andre grupper som frivillig har tatt indirekte arbeide for tyskerne kan effektivt framskynde sammenbruddet.

Bl. a. må entreprenører og konsulenter som på en eller annen måte arbeider for Vernemakten komme dithen at de ofrer øyeblikkets trygghet og fordeler og stopper sitt arbeide og sine leveranser. Det er på tide at enhver som gjennem arbeide eller forretninger hjelper tyskerne tar sitt forhold opp til revisjon. Det vil ikke bli regnet dem tilgode at de like til siste stund satte sine krefter og evner inn for aksemaktenes seier.

Det kan innvendes at mange av anleggene ikke blir ferdige før krigen er slutt og følgelig kommer Norge til gode. Men det er klart at tyskerne under evakueringen av landet vil ødelegge og rive ned alt som kan ha verdi for motstanderen.

Dertil kommer de voksende muligheter for at tyskerne må trekke seg ut av landet vårt før krigen i Europa er slutt. Så snaut er det med reserver og så hardt vil presset bli mot aksens hjerte at det ikke lengre blir regningssvarende å holde de nordlige stillinger. De som arbeider på tyske anlegg vil da i beste fall bli internert og satt ut av spillet i kampen for Norge. Men mer sannsynlig er det at de blir ført med til tvangsarbeid i Tyskland eller til tjeneste bak fronten.

Dette kan bli aktuelt også for dem som er tvangsutskrevet til tysk arbeid, for AT-gutter etc. Disse grupper må derfor ikke sky noen anstrengelser for å slippe vekk fra tjenesten, eller arbeidet. Og hold for all del sammen og vær på vakt!

Til alle dem som tvunget eller frivillig, direkte eller indirekte støtter den tyske produksjon og krigsmakt sier vi: Sett arbeidstempoet ned. Sett alle krefter inn på ikke å hjelpe tyskerne. HJELP DEM IKKE ! !

- o -

Utvidelsen av bedriftsvernet.

Makthaverne har pålagt et fåtall av de bedrifter som har bedriftsvern økt vakthold. Alle pålegg fra offentlig hold blir naturlig nok møtt med skepsis og må nøye vurderes før man tar standpunkt. I dette tilfelle foreligger det spesielle årsaker som av taktiske grunner ikke kan bekjentgjøres, og det er derfor bestemt at bedriftsvernet for tiden ikke skal blokeres.

- o -

Nr. 18 3. aug. 1944.

UKEN SOM GIKK (27. juli - 2. august)

Østfronten. Den russiske offensiv fortsetter med uforminsket kraft over en stadig lengre front, som nå strekker seg fra Finskebukta til Stanislawow-området. De tyske armeer kan bare føre oppholdende kamper i de forskjellige avsnitt for snart å måtte vike unna for fiendens stormløp. Tyskland står overfor den uløselige oppgave å holde en materiellt og mannskapsmessig overlegen motstander stangen; men det er påfallende hvor dårlig den tyske hærledelse utnytter de gode kort den ennå har til sin rådighet og i hvor sterk kontrast dens strategi står til de briljante russiske manøvre med skinnanfall og overrumplinger. Hærledelsens fullstendige mangel på kloke forholdsregler minner lite om de tidligere våkne mottrekk. Den upersonlige tyske overkommando nøyer seg med rutinemessige reaksjoner som utføres med en viss åreforkalket langsomhet.

27. juli var en merkepel i offensivens historie. Den dagen meldte russerne at følgende byer var innatt: Stanislawow, Lwow, Bialystok, Dvinsk og det viktige jernbaneknutepunkt Sjavli (Siauliai) n.v. for Kaunas. Dagen før var Narva blitt stormet og jernbaneknutepunktet Rezekne n.ø. for Dvinsk og Deblin 100 km. sørøst for Warsjawa erobret.

Den stadige frontutvidelse sørover har hittil bragt Stanislawow-områdene inn i kampsonen. Etter erobringen av denne by og Dolina ved inngangen til Karpat-Ukraina rykker de russiske armeer videre vestover. På den aller sørligste del av russefronten har det under den siste offensiv hersket relativ ro. Hvis de vestallierte foretar landstigningsoperasjoner på Balkan, kan det imidlertid meget vel hende at de russiske operasjoner kommer til å omfatte også hele Romania og Bulgaria. Presset mot Tyrkia kan tyde på at noe slikt er i gjære, og dertil kommer at den tyske hærledelse snart må gå til drastiske frontforkortninger og det vil ikke i lengden lønne seg å holde f. eks. Hellas besatt. Men så langt som krigen nå er kommet, kan man ikke tro at en eventuell offensiv mot Sørøsteuropa vil bli satt iverk hvis den på noen måte vil svekke hovedstøtene mot Festningen Europas hjerte.

Etter marsjall Konjevs inntagelse av Jaroslau og Przemysl (den siste ble 29. juli meldt tatt) er San-linjen fullstendig sopt overende og veien ligger åpen for en framrykking mot Krakau. Troppestyrker rykker også sydover fra Przemysl mot Karpaterpassene til Ungarn og Tsjekkoslovakia. Sannsynlig er det imidlertid at Konjev vil legge hovedtyngden i et framstøt mot Schlesien som for tiden antagelig er Tysklands viktigste industriområde. - I Rokossovskis avsnitt er kampene om Warsjawa i full gang. Det blir kjempet med voldsom bitterhet i Praga, byens østligste fabrikkforsteder. Etter Brest Litovsks fall den 28. juli og etter likvideringen av den tyske motstandslomme på 15000 mann rett sør for denne by ble de derved frigjorte styrker satt inn i frontalangrepet mot Warsjawa. Samtidig slår russiske hærer seg fram mot den polske hovedstad fra sørøst langs elva Visla, som de har nådd på en 150 km. bred front. Forsøk blir foretatt på å forsere elva for å kunne omgå byen fra vest. Andre formasjoner rykker fram mot byen fra nordøst langs jernbanen fra Bialystok. Mens Konjevs framskutte stillinger i sør hindrer de tyske tropper i sør i å undsette Warsjawa, dekker Sakharovs 2. hviterussiske arme den nordlige flanken. Og det er ikke sannsynlig at tyskerne i lengden vil klare å holde Visla-linjen, men de vil vel prøve iallfall å forsvare Visla-buen nord for den polske hovedstaden. Ryker også disse stillinger er det ingen naturlig forsvarslinje før Oder-linjen, og den russiske offensiv har tilfulle vist at heller ikke naturlige forsvarslinjer kan holde stand mot overmakten.

31. juli meldte tyskerne at de hadde rømmet Kaunas. Ifølge russiske opplysninger ble 8000 fiender drept og 12000 tatt til fange i byen. I området mellom Kaunas og Grodno har den røde arme forsert elva Niemen på en 250 km. bred front. Inntagelsen av Sejny i sør og Vilkaviskis i nord var snart et faktum. Begge de russiske armeer i dette avsnitt står kloss i den østpreussiske grensen. Sakharov i sør angriper ved Augustovokanalen med de Masuriske sjøer som det foreløpige operative mål. Tsjernakovskis 3. hviterussiske arme